ГАСА ХУРЯАХА, СИЛОС ДАРАХА, НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛХА ХҮДЭЛМЭРИДЭ БҮХЫ ТЕХНИКЭЕЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛГЭЕ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 205 (9959) | 1962 оной августын 30, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса хуряалгын ямараар ябажа байһан тухай

...бликын колхоз, совхо- ...ургаса хуряалгын ямараар ...айһые хаража үзөөд, КПСС- ...мой бюро, республикын Ми- ...дэй Совет иигэжэ тэмдэг- ...ргаса хуряалгын хүдэлмэри ...алтагүйгөөр хэгдэжэ байна, ...эн аймагуудта зарим ажа- ...үнэндөө ороохото ургамал- ...хуряалга эхилээдүй бай- ...эд ургаса хуряалгые, гү- ...арна худалдалгые үргэнөөр ...а сагай уларил яһала таа- ...й байна.

...оной августын 25-най бай- ...бүхы республика дотор ...болон бобово ургамалнуу- ...ойдоол 18 процентнь хадаг- ...эй миил 11 процентнь ...хой. Силостэ хэрэглэгдэдэг ...нуудые, илангаяа кукуруза ...болошогүйгөөр унжагайр- ...стэ хэрэглэгдэдэг ургамал- 36 процент, тэрэ тоодо ну- 27 процент хуряагдаа.

...-Үдын нютагай үйлэдбэ- ...управлениин ажахынуудта ...ургамалнууд илангаяа хан- ...өөр хуряагдана, эдэ ур- ...удай оройдоол 13 процент ...агдаһан байна. Тиихэдэ, ...айн аймагай колхозуудта ...процентнь хадагдаа. Хяаг- ...тагай үйлэдбэриин управле- ...хоз, совхозуудта ороохото ...илостэ хэрэглэгдэдэг урга- ...тон удаанаар хуряагдана. ...оохото ургамалнуудай 19 ...ь, кукурузын 21 процентнь ...ад байнхай. Захааминай ...колхозууд оройдоол 73 ...тамай дээрэ ороохото таряа

...хуряалга болошогүйгөөр ...уулһанһаа уламжалан, ...тарна ехээр гэзхэ аюул ...гэжэ КПСС-эй обкомой ...республикын Министрнүүдэй ...тусгаар тэмдэглэнэ. Ургаса ...гэзгдэлэй гол шалтагаа- ...нэгэн гэхэдэ, техникэ—ла- ...жатканууд болон комбай- ...бүтээсэ багатайгаар ашаглаг- ...Түнхэнэй, Захааминай, Му- ...рэй, Тарбагатайн айма- ...ажахынуудта таряа хуряа- ...ганууд илангаяа бүтээсэ ...гэр хүдэлнэ. Таряа хададаг ...нуудай сүүдхын дунда зэр- ...тээсэ 0,2-һаа гектар боло- ...али комбайнууд болон жат- 30—40 шахуу процентнь ...үрэтэр ашаглагданагүй.

...-Үдын, Хяагтын, Хориин ...үйлэдбэриин управлени- ... КПСС-эй райкомуудай, ...комуудай хүтэлбэрилэг- ...шын хуби заяан тухай ... һанаагаа зобоногүй, ...уряалгын гэзгдэжэ байһан- ...агаа табидаггүй, таряа ха- ...суглуулгые болон сохил- ...дхэхэ, хуряалгын техни- ...ээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, ...ууд болон жаткануудай ...сүүдхын хүдэлмэри эм- ...ралтай хэмжээнүүдые ... Тарбагатайн, Мухар-Шэ- ...Загарайн аймагуудай олон ...ууд ургаса амяарлан ху- ...оройдоошье тооногүй, эл- ...тэг баряад таряа хадалгые ...ужа, тиихэдэнь хэдэн олон ...ууд болон жатканууд миил ...байдаг. Жэшээлхэдэ, Тар- ...аймагай «Маяк», «Вос- ...» колхозуудта, Загарайн ...«Эрхиринский» гэжэ сов- ...Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эр- ...хоздо, Ленинэй нэрэмжэтэ, ...Ленина», «Заганский» гэжэ ...дта тарянанай хүсэд эдеэ- ...сагай уларилай һайжархые ..., комбайнууд болон трак- ...миил зогсожо байна. ...райкомууд болон партийна ...организацинууд иимэ тааруу- ...бодолнуудта сохилто ...техникые бүтээсэ ехэтэй- ...лахын түлөө тэмсэнэгүй, ...хуряалгада хабаададаг ме- ...нуудай мүрысөө үргэнөөр ...гүй.

...хуряалгын гэзгдэл хадаа ...марай паар хахалха тү- ...үргэлтые таһалдуулха, гү-рэндэ таряа худалдалгые унжагайруулха аюул тохёолдуулна.

КПСС-эй обкомой бюро, Министрнүүдэй Совет иигэжэ тэмдэглэнэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство, нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүд, «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэл, КПСС-эй олон райкомууд болон аймгүйсэдкомууд хуряалгын хүдэлмэри амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлнэгүй, комбайнууд, жатканууд болон тракторнуудай олоороо миин зогсожо байһан баримтануудые хэрэгсээнэгүй, хуряалгын хүдэлмэри эмхидхэхэ, техникэ ашаглаха түрүү онол аргануудые дэлгэрүүлхэ хэрэг эмхидхэнэгүй.

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

Ажахы бүхэндэ ургаса хуряалгын ямараар ябажа байһые колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар хаража үзэхыень, ургаса хуряалгые, полинуудые солоомоһоонь сэбэрлэлгые, намарай паар хахалалгые, гүрэндэ таряа худалдалгые бүри түргэдхэхэ хэмжээнүүдые тодорхойлхыень Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствые, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдые, КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

Ургаса хуряалгын хүдэлмэри түргэдхэхэ хэмжээнүүдые дары абаха, тиихэдээ хуряалгын бүхы техникые ашаглаха, хуряалгын агрегат бүхэнэй, автомашина бүхэнэй хүдэлмэри бүтээсэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ. Ургаса хуряаха, намарай паар хахалха, гүрэндэ таряа тушааха сүүдхэ, табан хоног бүриин график колхоз, совхоз бүхэндэ тогтоогоод, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо үдэр бүриин хиналта тогтоохо.

Хуряалгын агрегат бүхэнэй, орооһо таряа комбайнуудһаа бэлэдхэлэй пунктнуудта зөөдэг автотранспортын түхэрээн сүүдхын хүдэлмэри эмхидхэхэ шухала байһанда үйлэдбэриин управленинүүдэй, партиин райкомуудай, аймгүйсэдкомуудай, «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэлэй тусгаар анхарал хандуулха.

Комбайнаар таряа хуряажа байхадаа, тэдээндэ шагтагалагдаһан эргамжата волокушануудаар солоомо хуряалга эмхидхэхэ дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхыень колхоз, совхозуудта һанамжалан дурадхаха. Тиихэдэ солоомоһоо сүлөөрһэн поли дээрэ намарай паар хахалалгые түргэнөөр эмхидхэхэ, трактористнуудта шлейфүүд болон шүдэтэй катогуудые даалгажа үгэхэ шухала байһанда анхаралаа хандуулха.

Энэ оной сентябриин нэгэ хүрэтэр таряа унагаалгые, сентябриин 15 хүрэтэр баалнуудые суглуулжа, сохилгые түгэсхэхэ зорилго табиһан Кабанскын аймагай колхоз, совхозуудай үүсхэлые һайшааха зуураа, Кабанскын аймагай колхоз, совхозуудай хуряалгын хүдэлмэри эмхидхэлгын дүй дүршэлые бүхы колхоз, совхозуудта зүбшэн хэлсүүлхыень, тиихэдээ хуряалгын агрегадуудай бүлэг бүлэгөөрөө ябажа хүдэлэлгые эмхидхэхыень нютагуудай бүхы үйлэдбэриин управленинүүдтэ, партиин райкомууд болон аймгүйсэдкомуудта һанамжалан дурадхаха. Тиихэдэ эдэ бүлэг агрегадуудые дүршэлтэй механизаторнууд, инженер-механигууд, тэрэшэлэн аймагай партийна харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэдһөө томилогдоһон парторганизаторнууд толгойлхо ёһотой.

Хуряалгын шанарай хойноһоо шанга хиналта тогтоохыень, хүдэлмэридөө голодоһо гаргаһан, техникын миин байһан баримта бүхэнииие партийна организацинуудта, райкомууд болон аймгүйсэдкомуудта заатагүй зүбшэн хэлсэхыень, зэмэтэйшүүлые шанга харюусалгада хабаадуулхыень нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдые, КПСС-эй райкомуудые болон аймгүйсэдкомуудые уялгалха.

Колхоз, совхозуудай машинанууд болон тракторнуудые техническэ талаар наринаар хангалга эмхидхэхэ, тракторнууд болон комбайнуудай запасной частьнуудые хэрэгтэй болохо соонь районуудта абаашаха хэмжээнүүдые абаха тухай «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэлдэ эрилтэ хэхэ.

Ургаса хуряалгада автотранспортые хабаадуулха талаар КПСС-эй обкомой бюрогой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоолой ёһоор колхоз, совхозуудта ойрын 2—3 үдэрэй турша соо автомобильнуудые эльгээхыень совнархозые, автотрестые, предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха.

Ургаса хуряалгада ябадаг механизаторнуудай, жолоошодой, колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри шангадхахыень, ургасые хаһа сагаа соонь һайн шанартайгаар хуряахын түлөө хүдөөгэй ажалшадай дунда социалис мүрысөө үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхыень КПСС-эй обкомой парторгнуудые, партиин райкомуудые, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудые уялгалха.

Таряа хуряалгада ябадаг хүдөөгэй бүхы ажалшадай, колхоз, совхозуудта туһалхын тулада городуудһаа, хүдэлмэришэнэй поселогууд болон аймагай центрнүүдһээ хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадуулагдаһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай оролдосотой шанга ажал хүдэлмэри эмхидхэхэ, хуряалгын агрегадуудта хүдэлдэг, намарай паар хахалдаг бүхы механизаторнуудай, орооһо болон силосэй ургамалнуудые зөөдэг автомашинануудай жолоошодой бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэри эмхидхэхэ, бүхы тракторнууд, комбайнууд болон автомашинануудай бүтээсэ ехэтэйгээр, түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлхэ бүхы эрхэ байдал бии болгохо, ургаса хуряалгын болон бусад хуряалгын хүдэлмэриин гэзгдэлнүүдые ойрын үдэрнүүд соо усадхаха шухала байһанда бүхы аймагуудай партийна организацинуудай, райкомуудай, парткомуудай, хүдөөгэй бүхы коммунистнуудай болон комсомолшуудай анхаралые КПСС-эй областной комитедэй бюро, республикын Министрнүүдэй Совет хандуулна. Ургаса хуряалгые, намарай паар хахалалгые сентябриин 20—25-һаа оройтуулангүйгөөр хаа хаанагүй түгэсхэхэ, гүрэндэ 7 миллион хахад пүүд таряа худалдаха уялгаяа октябриин 1 хүрэтэр дүүргэхэ.

Н. С. Хрущев В. Ульбрихттэй уулзаба

ЯЛТА, августын 28. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев Советскэ Союзда ерээд амаржа байһан, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Вальтер Ульбрихттэй мүнөөдэр уулзажа, тэрээнтэй хани ёһоор хөөрэлдөө. Хани халуун, үгэеэ хүсэдөөр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Н. С. Хрущев У Тантай уулзаба

ЯЛТА, августын 28. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Советскэ Союзда аяншалжа ерээд байһан, ООН-ой генеральна секретариин уялгые дүүргэгшэ У Тантай уулзажа, тэрээнтэй хөөрэлдөө. Хөөрэлдөөн хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн С. К. Царапкин, ООН-ой генеральна секретариин орлогшо Е. Д. Киселев, УССР-эй МИД-эй таһагые даагша В. Н. Цыба хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Хөөрэлдөөнэй һүүлээр, Н. С. Хрущев гэр бүлынхидтэймни хамта үдын хоол барнит гэжэ У Танине уряа.

ЖЭШЭЭ АБАМААР МЕХАНИЗАТОРНУУД

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). **Хяагтын совхозойхид таряа хуряалгадаа хожомшог оробошье, түрүүшын үдэрһөө эршэмтэй шангаар хүдэлөөд, хамта 2200 гаран гектарай ургаса унагаагаад байна.**

Эндэ хуряалгын агрегадууд 4 томо бүлэг болоод, хоорондоо мүрысэн хүдэлнэ. Олонхи агрегадайнь ажалай бүтээсэ яһала ехэ. Жэшээлхэдэ, механизатор Петр Шульгинэй хүтэлбэрилдэг бүлэгтэ ажаллажа байһан Виктор Леонов лафетнэ жаткаар үдэр бүри 40 га хададаг болонхой. Харин уржадэр халаан соогоо 58 гектар таряа унагаажархёод, совхоздоо эгээл ехэ бүтээсэ туйлажа, магтаал, шанда хүртөө.

Тэрэшэлэн комбайнернууд: Кронит Казаков, Владимир Немчинов гэгшэд нэгэ бүлэг боложо хүдэлөөд, дүрбэн үдэр соо 360 га таряа хадаһан байна.

Тиихэдэ манай управлениин харьяата Бэшүүрэй совхоздо бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг механизаторнууд баһал олон. Тусхайлбал, комбайнёрнууд: Эрдэни Санжицыренов, Бато Дугаров гэгшэд «С-6» комбайнаар гурбан үдэр соо тус тустаа 150 га таряа баал болгожо шадаа гэхэ гү, али 12 га хадаха даабариин орондо 50 гектар таряа унагааһан болоно бшуу. Тэдэнэй трактористнар Цырен Шагдаров, Дамба Рабжаев гэгшэдэй жэшээтэ ажалые магтангүй аргагүй.

Эдээн шэнги эрхим һайн ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлдэг тракторист, комбайнёр, лафетнэ жаткын машинистнууд хаа хаанагүй үдэрһөө үдэртэ улам олошорно.

Д. Гончиков, Хяагтын управлениин дэргэдэхи «Знамя Ленина» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

★ ★

НАМАРАЙ ЭРТЫН, ҺАЙН ШАНАРТАЙ ПААР ХАХАЛАЯ

Газар тарялангаа түрүү, пропашной гуримаар эрхилхэ гээшэ нэн түрүүн колхоз, совхозуудай гол баялиг болохо газарые зүбөөр ашаглаха гэһэн удхатай. Тиимэһээ республикымнай түрүү ажахынууд энэ жэлһээ эхилжэ тарялангаа зүбөөр хубаарилан хэрэглэхэ, хахалагдадаг газарай гектар бүриһөө эгээн ехэ продукци абаха тушаа эрид хэмжээнүүдые абажа эхилээ.

Түрүү дүй дүршэл, агрономическа эрдэм ухаан юу харуулнаб гэхэдэ, хура бороо ородог, уһалагдадаг газартай нютагуудта хабарай паар элдүүрилэнгүй, харин намарай паар хахалдаг болохо эрилтэ табина.

Оренбургын, Алтайн таряашадай дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хабарай паарай орондо намарай паар хахалдаг болоходо бүхы талаһаа һайн байба. Нэгэдэхеэр, тарялангай гектар бүриһөө энэ ушарта продукци ехэ абтана. Жэлэй туршада тарялангай газар паарта эзэлэгдэжэ хооһоор байнагүй бшуу. Хоёрдохёор, һайн шанартайгаар, саг соогоо хахалагдаһан намарай паар хабарайхиһаа юугээрээшье дутуугүй.

Намарай паарай аша үрэ ехэтэй байһые манайшье республикын түрүү ажахынууд ойлгожо абанхай. Түнхэнэй «Сибиряк» колхозой тарьяашад нёдондо намарай эртын паар дээрэ тарилга хэжэ, ороoһо тарянанай баян ургаса абаһан байха юм. Энэ жэлдэшье намарай эртын паар дээрэ баян ургаса гаранхай.

Намарай эртэ хахалагдаад, һайнаар жэгдэлэгдэһэн паар хара паарһаа үшөө һайн байһанаа харуулаа. Байгша ондо гансахан «Сибиряк» колхоз 3 мянган гектарта намарай паар, тэрэ тоодо 1000 гектар эртын—августын паар хахалха гэжэ шиидээ һэн. Мүнөө тэдэнэр мянга гаран гектар намарай эртын паар хахалаад байнхай. Мүн Түнхэнэй бусад колхозууд, Саянай совхоз энэ хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулна.

Намарай паар хахалха хүдэлмэри Сэлэнгын совхоздо урагшатайгаар хэгдэнэ. Тэдэнэр 1500 гектар намарай паар хахалха зорилго табинхай.

Тиигэбэшье, республикын колхоз, совхозуудта намарай паар хахалха түсэб хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Байгша оной августын 25-най байдалаар оройдоо 13 мянган гектар намарай паар хахалагдаад байна. Тиин тэрэнэй түсэб 300 мянган гектар байха юм. Зүгөөр агротехникын талаар август һарада хахалагдаһан паар эгээн һайн шанартайда тоологдодог.

Намарай паар хахалалгаараа илангаяа Бэшүүрэй, Хяагтын, Му-

Республикын колхоз, совхозуудта намарай паар хахалалга тухай

1962 оной августын 25-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд, үйлэдбэриин управленинүүд	бүхыдөө хахалагдаһаниинь
Баргажанай	3
Кабанскын	7
Прибайкалиин	12
Түнхэнэй	13
КАБАНСКЫН УПРАВЛЕНИ	8
Бэшүүрэй	3
Зэдын	11
Захааминай	—
Хяагтын	1
ХЯАГТЫН УПРАВЛЕНИ	4
Яруунын	3
Хориин	1
ХОРИИН УПРАВЛЕНИ	2
Загарайн	2
Мухар-Шэбэрэй	3
Сэлэнгын	4
Тарбагатайн	4
УЛААН-ҮДЫН УПРАВЛЕНИ	3

хар-Шэбэрэй, Тарбагатайн аймагайхид гэзгдэлдэ оронхой.

Намарай эртын паар хахалхадаа гол түлэб полинуудые буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхэ гэһэн зорилготой.

Мүн ерэхэ жэлдэ республикын колхоз, совхозууд хабарайнгаа тарилгын 70 процентһээ бага бэшые намарай паар дээрэ хэхэ ёһотой. Тиигэбэл хабарай тарилгые хаһа сагтань үнгэргэхэ, трактор, машинануудые зүбөөр ашаглаха арга олгогдохо байна.

Ургаса хуряахынгаа, тэжээл бэлэдхэхынгээ хажуугаар намарай паар хүсэд хүрэхөөр хахалха гээшэ республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго мүн. Һүниндөө нэгэшье трактор миин байнгүй, бүхыдөө намарай паар хахалалгада элсүүлэгдэхэ ушартай. Тиимэһээ бүхы тракторнуудые һүниин халаанда хүдэлхэ механизаторнуудаар хангаха, намарай паар хахалагшадые материальна талаар урмашуулха гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй уялга болоно.

Эртэ хахалагдажа, элдүүрилэгдэһэн намарай паар хадаа ерэхэ жэлдэ баян ургаса абаха үндэһэ һуури боложо үгэнэ. Тиимэһээ намарай паар хахалха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ гээшэ ажахы бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

БАЙГАЛ ШАДАРАЙ БАЯН ДАЙДААР

Хангил үндэр уулын оройгоор татагдаһан дардам харгы. Хэды үгсүүршье һаа, шэнээр заһагдаһан энэ харгы холын хойто Баргажан, Байгал шадарай нютагуудые нилээд дүтэ болгожо, республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэтэй холбоно. Бидэнэр Турунтаево тосхон ошоходоо баһал, энээгүүр ябажа, ехэшье удангүй тэндэ хүрэбэбди.

Байгал шадарай нютагуудаар хэдэн үдэр бороо хурагүй байгаа. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, тарян хуряалгын хүдэлмэридэ хэды һаалта үзүүлбэшье, прибайкальскинхид наратай дулаан үдэрнүүдые хэрэглэжэ, ажалаа эмхитэйгээр ябуулна. Эндэхи ажахынууд илангаяа үбһэ хуряалгые гони болзорто үнгэргэбэ. Мүнөө үедэ тус аймагай колхозууд 4200 гаран тонно үбһэ һуриһэжэ, жэлэйнгээ түсэбые 105 процент дүүргэбэ байнхай. Тарян хуряалгын үедэшье оролдосо үүсхэл гарган, магтаалтайгаар ажаллажа байдаг хүнүүд үдэрһөө олошорно.

ЭСЭГЭ ХҮБҮҮН ХОЁР ШАЛГАРНА

Үдэ болохын урдахана Турунтаево тосхоноо гараад саашалбабди. Арбаад километр тухай ябаад байхадамнай нэмжыһэн үргэн поли харагдаба. Далай мэтэ долгилон байһан энэ полиин дундуур хоёр комбайн урагша хойшоо тамаржа, гонзогор ута баалнуудые жэрылгэн мухарюулна...

— Энэ 50 гектар шэнийсэ «Прибайкалец» колхозой үрэһэнэй поли гээшэ. Майн табанда таригдаһан юм. Газарынь һайнаар бэлэдхэгдэжэ таригдаһан хадаа үндэрөөр, үдхэнөөршье ургаа бшуу, — гэжэ бидэнтэй ябалсаһан Кабанскын нютагай үйлэдбэриин управлениин инспектор-эмхидхэгшэ Алексей Петрович Брянский хөөрэнэ.

Полиин захада ошоходомнай «Үрэһэнэй поли...» гэжэ хабтагай дээрэ томо үзэгүүдээр бэшэгдэһэн үгэнүүд нюдэндэмнай элеэр үзэгдэнэ. Хоорондоо хөөрэлдэжэ ябаха һамбаандамнай эндэ ажаллажа байһан хоёр агрегадуудай нэгэн полиин захаар эрьеэд бидэнэй урдаһаа дүтэлжэ зогсоно.

— Энэтнай хэндэ даалгагдажа үгтэһэн участок бэ? Хэзээнэй хуряажа эхилээбтэ?— гээд инспектор-эмхидхэгшэ золголдожо байхадаа комбайнерһаа асууна:

— Механизатор Алексей Боевто даалгагдаһан поли юм. Тэрэ газарыень элдүүрилжэ, тарилга хэһэн байха... Һаянай хура бороотой байжа ажалыемнай урагшань ябуулаагүй. Үсэгэлдэрэй энэ полидо ажаллажа байнабди, — гээд набтаршаг бэетэй, ажалша бүхэриг шарайтай хүн харюусана.

Энэмнай арбан долоон жэлэй туршада таһалгаряагүй хүдэлжэ байһан аймагай түрүү комбайнернуудай нэгэн Александр Александрович Кашеев байгаа һэн.

— Жэл бүри 400 гектарһаа бага бэшэ газарта хуряалга хэдэгбди. Нёдондо 480 гектар ороoһо таряа хуряагаа һэмди. Владимир хүбүүнтэеэ сугтаа ажаллажа байнаб. Энэ намар баһал 400 гектарһаа бага бэшэ полиин таряа хадаха, хуряажа сохихо зорилготойбди,— гэжэ Александр Александрович хэлэнэ.

Һаял һургуулида ябажа байдаг Владимир хүбүүниинь бэеэр эсэгэһээшье балай дутуугүй, бидэнэй хаража байхада комбайнһаа һүрэжэ буугаад энэ тэрэ хэрэгсэлнүүдыень шалгана. Тиигэжэ байтараа: «Аба-аа, үшөө дээгүүр хадахамнай яагааб, дан набтараар отологдоно бэшэ гү»... гэбэ.

— Харагтыл даа, заабари үгэжэ байхыень. Эсэгынгээ орондо ажаллахаар боложо байна ха юм. Ерэхэ жэлдэ комбайнерай курсда ошохо гүш? — гээд инспекторэй энеэбхилэн татажа хэлэхэдэ:

— Лаб ошохоб,— гээд Владимир харюу үгэбэ.

Иигэжэ эсэгэ хүбүүн хоёр оролдожо, үүсхэлээ гарган ажаллана. Тэдэнэй «СК-3» комбайн һайнаар харууһа хэгдэжэ, зааханшье һаадгүйгөөр ажаллана. Халаан соогоо 12 гектар даалгабариин орондо 14-15 га хүрэтэр таряа хададаг байба.

— Энээнһээ хойшо һүниндөө ажалладаг болохомнай. Тиихэдээ нормоёо 1,5 дахин дүүргэхэл байхабди,— гэжэ эсэгэ хүбүүн хоёр найдамтайгаар мэдүүлээ һэн.

ИНСПЕКТОР— ЭМХИДХЭГШЭ ХӨӨРЭНЭ

Бидэнтэй сугтаа ябалсаһан Алексей Петрович Брянский урдань Прибайкалиин аймагай бэлэдхэлэй инспекцидэ главна зоотехнигээр хүдэлжэ байһанаа нютагай управленинүүдэй бии болгогдоходо, инспектор-эмхидхэгшээр томилогдоһон байгаа. Тэрэ Прибайкалиин колхозуудаар ябажа ажалыень эмхидхэлсэдэг, туһалдаг юм.

— Кабанскын нютагай управлениин эмхидхэгдэһэнһээ хойшо Байгал шадараймнай колхозууд хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулдаг болоо. Бүхы колхозууд тарялангай газарые зүбөөр хубаарилжа, энэ жэлдэ кукуруза, бобово ургамалнуудые горьтой таряа. Нютагаймнай ажахынууд илангаяа кукурузын муу бэшэ ургаса ургуулаа,— гэжэ Алексей Петрович хөөрэнэ.

Мүнөө жэлдэ «Путь к коммунизму» колхоздо 200 гаран гектар кукуруза таригдаа. Бороо хура багатай байжа ургасань гандаашье һаа зарим полинуудһаа гектарай 200—300 центнер хүрэтэр ургаса хуряагдана. Бидэнэй ябахада колхозой нэгэдэхи бригадада таригдаһан 90 гектар кукуруза хуряагдажа дүүрэхээ байба. Эндэхи кукуруза полиингоо зарим талаар хоёр метр хүрэтэр үндэр болоһон, буурсаглажа эхилһэн байгаа. Кукуруза хуряалга, силос даралгада хоёр комбайн, долоон автомашина ажаллана. Комбайнернууд Петр Руднев, Алексей Решетов гэгшэдэй агрегадууд халаан соогоо 7 га хүрэтэр кукуруза хуряана.

— Нёдондо биратай кукурузашье хуряагдажа абтаагүй һэн. Мүнөө жэлдэ тус колхозой һаалиин фермэнүүдтэ хэдэн зуугаад центнер шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэжэ абтаха юм,— гэжэ нүхэр Брянский хэлэнэ.

Байгал шадарай нютагуудай полиин «хатанай» баян ургаса эндэхидые баярлуулаашьегүй яахаб. Энэнь һү, мяха, тоһон ха юм.

Т. Гармаев, манай корр.

— Һайнаар лэ ажаллаа һаа, даалгабаряа 1,5 дахин дүүргэхэл байхабди, — гэжэ Александр Александрович хүбүүгээ урмашуулна.

27-той коммунист, үдэшын горно техникумэй һурагша Иван Иванович Яйцов хүтэлбэрилэгшэтэй комплексно бригадынхид («Шахтёрскантрацит» трестын 15-дахи шахта) «Донбасс-1» түхэлэй комбайнаар июль һарада 28 мянган тонно антрацит абаба. Иигэжэ шэнэ рекорд туйлагдаа. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) хүдэлмэришэн Т. Зайцев, участогай начальник М. Рубанник, бригадир И. Яйцов, хүдэлмэришэд Д. Комаров, В. Сердюков гэгшэд байна. ТАСС-ай фотохронико.

Коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншал тухай

Коммунизм тухай хөөрэлдөөн

Манай түрэл Коммунис партиин түүхэтэ XXII съезд дээрэ баталан абтаһан шэнэ Программа дотор «мүнөө үеын совет хүнүүд коммунизмын үедэ ажаһууха юм» гэжэ соносхогдоһон байна. Хүнине алишье талаарнь тэгшэ бэрхээр хүмүүжүүлхэ гээшэ коммунизмын үедэхи гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Ушар тиимэһээ зохёон байгуулхы ажалаа олониитын ажал ябуулгатай зохилдуулан бэелүүлдэг, ухаан бодолоор баян, һайн һайхан зан абаритай, сэхэ сэбэр ябадалтай, солбон шамбай бэетэй, түгэс хүгжэһэн хүнине хүмүүжүүлгэ онсо ехэ удха шанартай хэрэг мүн болоно.

КПСС-эй хорин хоёрдохи съездын баталан абаһан Программа дотор хэлэгдэһэн коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуули эгээл иимэ хүнине хүмүүжүүлгэдэ туһалха байна. Тус хуулиин арбан хоёр заршам иимэ гэбэл:

Коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ, социалис Эхэ орондоо, социализмын оронуудта дуратай байха;

Общестын аша туһада үнэн сэхээр ажаллаха: ажал хэдэггүй хүн ама хооһон һууха;

Олониитын баялигые сахиха, арьбадхаха тухайда хүн бүхэн оролдохо;

Олониитын үмэнэ дүүргэхэ уялгаяа бүрин дүүрэн мэдэрхэ, ниитын хэрэгтэ хазагайгаар хандадаг ябадалда тэсэшэгүй байха;

Коллективизм бэелүүлхэ, хани ёһоор харилсан туһаламсаха: хүн бүхэн бултанайнгаа түлөө, бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө гэһэн ёһо баримталха;

Хүндэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандаха, хүнүүд бэе бэеэ хүндэлэлсэхэ, хүн хүндөө хани нүхэр аха дүү байха;

Үнэн сэхэ ябадалтай, һайн һайхан заншалтай байха, олониитын хэрэгтэ, өөрынгөө ажабайдалда залан, даруу зантай байха;

Гэр бүлэ соогоо бэе бэеэ хүндэлхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдохо;

Буруу юумэндэ, ажал хэдэггүй, үнэн сэхэ бэшэ, тушаал зэргын хойноһоо шунадаг, хомхой хобдог ябадалда эбсэшэгүйгөөр хандадаг байха;

СССР-эй бүхы арадуудай хани барисаа, аха дүүгэй харилсаа мандуулха, үндэһэ яһанай болон расова зүришэлдөөндэ эсэргүү байха;

Коммунизмын эб найрамдалай болон арадуудай эрхэ сүлөөгэй дайсадтай эбсэшэгүй байха;

Бүхы оронуудай ажалшадтай, бүхы арадуудтай аха дүүгэй хани харилсаатай байна.

Манай агууехэ Эхэ орондо коммунизм байгуулжа байһан хүн бүхэнэй сахиха ёһо заншалай хуули гоё һайхан, арюун нангин гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

«Коммунистнууд болбол—гэжэ партиин Программа соо хэлэгдэнэ,—мүлжэгшэдэй ангиин ёһо заншалые буруушаан, хуушан сагай, хара бэеэ хараһан, хазагай үзэл болон абари заншалнуудай орондо коммунис ёһоной заншал — бүхы ажалша хүнүүдэй эрилтэ, эрмэлзэл болон хүсэл бодолые элирхэйлһэн эгээн үнэн зүб, һайн һайхан ёһо заншал дэлгэрүүлнэ».

Совет хүнүүдэй сахиха ёһо заншалай хуулиин һургаалай ёһоор нэн түрүүндэ ажалша бүхэн коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байха, социалис Эхэ орондоо иинаг дуратай байха зэргэтэй.

Удаадахи шухала эрилтэ юуб гэхэдэ, бүхы общестын аша туһын тулада хүн бүхэн эршэмтэй һайнаар ажаллаха болоно. Ушар юуб гэхэдэ, имагтал ажал хүдэлмэри общестые баян дэлгэр болгохо, арад зоной ажабайдал һайжаруулха болоно бшуу.

Партиин XXII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, Никита Сергеевич Хрущев иигэжэ тэмдэглэһэн байна:

«Коммунизм байгуулхын тулада арадай, совет хүнүүдэй бултандаа ажал дээрэ ехэ хүсэл оролдолго гаргахань шухала байна. Ажал хэдэггүй һаа, һалбаран хүгжэжэ байһан общество, хүнэй баян дэлгэр зол жаргалта байдал гэжэ байхагүй. Ажабайдалай баялигууд бэлэн хэшэг шэнгеэр огторгойһоо унадаггүй юм. Энээниие ажалшан бүхэн һайса ойлгожо абаха, коммунизм байгуулгын бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха ёһотой.

Габэшье коммунизмын байгуулагдаһан хойно хүнүүд сэнгээд, наадаад лэ юушье хэнгүй байха, тиихэдэ коммунизмын үеын хүнүүд тараа тарихашьегүй, хуряаха хадахашьегүй аад, бэлэн пирог эдижэ һууха юм гэжэ бододог хүнүүд манайда байдаг»,—гээд Н. С. Хрущев хэлээ.

Иимэ үзэл бодолой тон буруу байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Хүн хадаа хэһэн ажалаараа, хэһэн хэрэгээрээ, бүтээһэн, туйлаһан юумэээрээ алдар солотой байдаг. Ажал хэжэ байхадаа хүнүүд мэргэжэл шадабаряа, оюун бэлигээ дэлгэдэг, сэсэн мэргэнээ харуулдаг, ажал гээшэ хүн түрэлтэнэй хэтэ мүнхэдөө хүгжэн мандажа байха эшэ үндэһэн мүн.

Коммунис ёһо журамаар хүнине хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөн тон шухала, удха шанартай байна. Энээнэй нүлөөгөөр ажал гээшэмнай нэн түрүүндэ общестын аша туһада зорюулагдана гэжэ тоолоод, тэрээгээрээ хананги байдаг шэнэ хүнүүдые болбосоруулан хүмүүжүүлнэ. Тэдэнэр хадаа коммунис общестын хүнэй шанар, шэнжэтэй, бүхы һайн һайхан ёһо заншалтай болохо гэжэ эрмэлзэдэг болонхой. Энэ хадаа хүдэлмэришэд, колхознигууд болон оюун ухаанай ажалтай хүнүүдые коммунизмын дээдэ шатада түргэнөөр хүрэхын тулада эмхидэл һайнтай, хүсэн түгэлдэр добтолго болоно гээшэ. Иигэжэ манай общество дотор коммунис ажал бүрин түгэсөөр илан мандаха юм.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн хадаа хүнэй хамаг бүхы ажаябадалдань гэхэ гү, али ажал хүдэлмэридэнь, ажаһуудалдань, соёл культурадань, һуралсалдань, үхибүүдээ хүмүүжүүлгэдэнь хабаатай байдаг. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадалсаха гээшэмнай шэнэ техникэ, технологи, ажалай түрүү арга методые нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, өөрынгөө мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ, ажаһуудалаа, соёл болбосороло дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай.

Коммунис ажалай коллективүүд болон ударнигуудай түлөө мүрысөөн хадаа промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай туйлаһан амжалтануудай үндэһэ һуурииь болоно. Жэшээнь, манай паровозо-вагонно заводой коллективтэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэнэйнь түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг хэдэн дахин үгтэһэн байна. Энэ хадаа коммунис ажалай завод гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө бүхы коллективээрээ нэгэн доро тэмсэһэнэй аша үрэнь болоно ха юм. Тиихэдэ Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика коммунис ажалай предприяти гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Теэд гансал ажал хүдэлмэри дээрэ амжалта туйлаһаараа энэ хэрэг хизаарлагдадаггүй юм. Коммунис ажалай бригадануудта, коллективүүдтэ ажалладаг хүнүүдэй эрдэм мэдэрэлынь үргэдэдэг, ажаһуудалыншье һайн болодог. Тиигэжэ хүн ондоо болошодог юм. Иимэ ушар байдалые манай городтоншье, республикын колхоз, совхозуудташье ажалладаг коммунис ажалай бригадануудай гэшүүдэй ажаһуудалһаа хаража болохо байна.

Республикымнай колхоз, совхозуудта ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригадануудые байгуулга, ажал хүдэлмэреэ, тэрэнэй түлөөһые шэнэ дэбжэлтын ёһоор эмхидхэхэ гэһэн хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажахын тоосоондо ороһон комплексно бригадануудые байгуулһан колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсэ элитээр дээшэлжэ, хүдөө ажахын продукци үлэмжэ ехээр үйлэдбэрилдэг болоо. Жэшээнь, Хориин аймагай Хэжэнгын совхозой хонин ажалай комплексно бригадын ахалагша хонишон Цыцгэ Буянтуев гэгшэ тон һайшаалтай үүсхэл гаргажа, ажахын тоосооной ёһоор ажаллаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Теэд үнгэрһэн хоёр жэл соо нүхэр Буянтуев ажал хүдэлмэридөө нилээд амжалта туйлаһан байна. Хониной тоо толгой олошороо, мяха, нооһон ехээр абтадаг болоо. Тиихэдэ ажалай бү-

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

БАРИЛГАШАДАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Алексей Островерхов, Юрий Изаксон гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд «Бурстрой» трестын 4-дэхи управлениин барилгашадай түрүү бригадануудай зэргэдэ гараһаар үнихэнэй. Барилга дээрэ эгээл түрүүшээр түрүү арга хэрэглэһэн нүхэр С. И. Братчиковай бригадын жэшээгээр ажахын тоосоондо оролсоһон эдэ бригаданууд барилгын бүхы хүдэлмэринүүдые өөһэдынгөө хүсөөр, комплексноор эмхидхэдэг болоһоной ашаар һайн үрэ дүн харуулна. Иигэжэ барилгые богони болзор соо дүүргэхэтээ хамта һайн шанартайгаар хэдэг болобо.

Түрүү бригадынхид хэдэн мэргэжэл шудалжа, барилгые эхинһээнь абаад дүүрэтэрнь өөһэдынгөө хүсөөр бүтээнэ. Алексей Ефимович Островерховэй бригада жэлэй эхинһээ хойшо «Сосновый» тосхондо 24—24 квартиратай гурбан гэр модоор барижа дүүргээ. Эдэ гэрнүүд хараалагдаһан болзорһоо арбаад хоногоор урид ашаглалгада тушаагдан-хай. Мүнөө тус бригадынхид үшөө хоёр иимэ гэрнүүдые барижа байна.

Юрий Михайлович Изаксон гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд үйлэдбэриингээ даабарие ходо үлүүлэн дүүргэжэ, барилгые эрхим һайн шанартайгаар бүтээнэ. Энэ жэлэй туршада тус бригадынхид байрын хоёр гэр, һургуули барижа дүүргээ. Тиихэдэ долоон һарынгаа түсэбые 124 процент дүүргэжэ шадаа, 25 мянган хирписэ, 7 кубометр бетон алмаа. Мүнөө тэдэнэр 60 байратай шэнэ гэрэй барилга дээрэ ажаллажа байна.

Барилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ эдэ хоёр бригада ябана. Ажалдаа һайн үрэ дүн харуулжа байһан тус бригадануудта һаяхан коммунис ажалай хүндэтэ соло олгогдоо. Сашадаа бүри эршэмтэйгээр ажаллажа, коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргээ бодото дээрэнь харюулха тухайгаа тэдэнэр мэдүүлбэ.

А. Шулунов.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной августын 30.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

Хонишодоймнай харюусалгатай аж

Мүнөө республикымнай колхоз, совхозуудта хонидые үрэжүүлхэ тон харюусалгатай хүдэлмэриин хаһа саг түлэг ябажа байна.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Буряад ороной хонишод эхэ хонидоо гол түлэб үбэлэй һарануудта хурьгалуулжа, түлынь һайнаар абахын түлөө оролдодог болонхой. Хэнэйшье мэдэһээр түрүү хонишод, зарим ажахынуудшье олонхи хонидоо имагтал үбэлдөө, ехэнхидээ январь, февраль соо түрүүлжэ, хурьга олоор абадаг бшуу. Нээрээшье үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэлһөө харахада, үбэл эртэ гараһан хурьгад хабарайхиһаа алишье талаараа һайн, бэеэр сула, өөдэргэн томонууд байдаг, элдэб үбшэ хамшагта данрагдадаггүй ха юм.

Эгээн тиимэһээ үбэл эртэ хурьга олоор абахын тула бүхы хонидоо имагтал август, сентябрь һарада ороондо оруулха хэрэгтэй болоно. Тэрэшэлэн үрэжүүлгын хүдэлмэрие шадаал һаа тон богонихон болзорто дүүргэхэ шухала. Энээниие мүнөө хонишон бүхэн һайн ойлгожо, үрэжүүлгэеэ эмхитэйгээр эхилээд, эрхим һайнаар үнгэргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо байна бшуу.

Байгша ондо оройдоол 35—40 үдэрэй туршада 750 мянга гаран эхэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ гэһэн нилээд харюусалгатай зорилго хонишодоймнай урда табигданхай.

Энэ жэлдэ искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэрине эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ арга боломжо ажахы бүхэндэ гүйсэд бии. Энэ хабартаа, зуншье хура бороо таһалдаагүй, гол түлэб һэрюун байгаа, үбһэ ногооной ургасашье һайн. Хонид хүсэ шадал һайса абанхай. Тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, республикымнай хонишод искусственна үрэжүүлгынгээ пунктнуудые һайнаар бэлдэхэ, техник-үрэжүүлэгшэдые олоор һургаха талаар яһала хүдэлмэри хээ. Энээниие гэршэлһэн һайшаалтай мэдээсэлнүүд хүдөө нютагуудһаа абтана.

Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын совхозойхид үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ алдуу дутагдалнуудые хараада абажа, байгша ондо искусственна үрэжүүлгын пунктнуудые һайнаар бэлдээд, түрүүшын үдэрһөө эхилэн, эмхитэйгээр хүдэлжэ захалаа. Нэн түрүүн отарануудта хусын үрэ абаашаха хүдэлмэрие нэгэшье таһалдуулангүй һайнаар эмхидхэжэ, эхэ хонидоо заабол үдэрэй хоёр дахин үрэжүүлдэг байха юм. Ажахын мэргэжэлтэд главна зоотехник нүхэр Соколовой хүтэлбэри доро искусственна үрэжүүлгын пунктнуудта ходо саг үргэлжэ ябажа, техник-үрэжүүлэгшэд болон хонишодтоо ходо туһалдаг байха юм.

Тэрэшэлэн эндэхи Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхидшье хонидой искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэрине урда урданайхиһаа эмхитэйгээр эхилэнхэй. Эндэ үсөөхэн хоног соо 5 мянга гаран хонид үрэжүүлэгдэе. XX партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудай хонишод, зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд баһал муу бэшээр хүдэлжэ байна.

Хориин, Мухар-Шэбэрэй аймагай олонхи ажахынуудай хонишод энэ тон харюусалгатай ажалдаа оролдосотойгоор бэлдэжэ, түрүүшын үдэрһөө урагшатай һайнаар хүдэлнэ. Августын үнгэрэгшэ 25 хоногой туршада Хориин аймагай совхозуудта искусственна үрэжүүлгын зуу гаран пункт хүдэлжэ, хорёод шахуу мянган хони ороондо оруулаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгыншье совхозой хонишодой ажахын тоосоондо ороһон 11 бригаданууд хонидойнгоо үрэжүүлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байнхай. Эндэхид эхилһэнһээ хойшо 4 мянга шахуу хони искусственна аргаар үрэжүүлээ. Гэбэшье эндэ түрүүшын үдэрнүүдтэ зарим тэды дутагдалнууд ушарһан байха юм. Юуб гэхэдэ, искусственна үрэжүүлгын станцида хусын үрэ тон муугаар хадагалагдажа, тэрэнь худхагдашаһан байгаа. Мүнөө тэдэнэр эдэ дутагдалнуудаа яаралтай түргэн усадхаа.

Теэд зарим ажахы болон аймагуудта искусственна үрэжүүлгын муу бэшээр үнгэргэгдэжэ байбашье, бүхыдөө республика доторнай энэ тон харюусалгатай хүдэлмэри һанаһанда хүрэмэ һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Илангаяа Кабанскын, Хяагтын нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта, мүн Яруунышье аймагта хонидые ороондо оруулха хүдэлмэри тон ехээр унжагайржа байна.

Тиихэдэ хонин һүрэгөөрөө суурхадаг Баргажанай, Зэдын аймагуудай ажахынуудта ехэл һанаа зоборитой байдал тохёолдонхой. Мүнөө август һарын дүүрэжэ байхада Баргажанай колхоз, совхозууд хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ хүсэд һайнаар эхилээгүй байха юм. Энэмнай юу болоо гээшэб? Эндэ бүхыдөө 90 мянга гаран хонин үбэл түрүүлэгдэхэ ёһотой аад, мүнөө тэдэнэй миил 10 процентшье үрэжүүлэгдээгүй байна бшуу. Үнэндөө эндэхид хонидоо хабар хурьгалуулха гэһэн гээгдэнги һанал баримталжа, үрэжүүлгынгээ хүдэлмэрие гэдэргэ татана. Колхоз, совхозуудайнгаа хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ буруу бодол баримталаад байхадань партиин райком, аймгүйсэдком абяагүйхэн байдагынь гайхалтай.

Зэдын аймагай колхоз, совхозуудшье баһал ехээр нобшорһонхой. Эндэ бүхы эхэ хонидойнь оройдоол 10 гаран процентнь үрэжүүлэгдээ нэрэтэй. Жэшээлхэдэ, «Октябрьский» совхозой хонидоо хаһа сагтань хурьгадһаань һалгаагүй, тэдэнээ хожом болотор эмээр угаажа дүүргээгүй байһан дээрэһээнь, мүнөө эхэ хонидынь хүсэ шадалаар тон һула. Мүн тус аймагай «Коммунизм» колхоздо искусственна үрэжүүлгын пунктнууд оройдоошье бэ... гүй.

Харин гансахан энд... рьёогой совхозойхид лэ... дойнгоо үрэжүүлгэдэ... һээ анхарал табижа, ... лаа урагшатайгаар ... байна. Хонишод нүхэ... боев, Мункуев, Дурин... буев, Цыренов, Ю... Ванчиков гэгшэдэй ... тоосоондо ороһон ... нууд энээндэ эртээнһэ... наар бэлдэжэ, тү... үдэрһөө ажалаа шада... хээр эмхидхэн, август... гэрһэн 25 хоног соо 11... гаран хони үрэжүүлбэ.

Теэд энэ совхозо... дүй дүршэл аймагай ... ажахынуудта хэрэглэ... гүйнь гэмшэлтэй. Айма... үнгэрһэн жэлэйнгээ а... тагдалнуудһаа ямарш... гаал абаагүй, үрэжүү... дэлмэрине унжагай... хонидоо баһал олоор ... руулхань холо бэшэ. ... ондо эндэхид 144 мян... ни үрэжүүлхэ ёһотой... саг ошожол байна.

Эдэ бүхы дутагдал... саашадаа эбсэжэ яаш... лохогүй. Хонин һүрэг... шоруулхын тула хаа ... гүй искусственна үрэж... эмхитэйгээр, эрхим һ... үнгэргэжэ, бүхы эхэ х... бэеэ хүсэһэн түлгэнүүд... бол ороондо оруулха ... ажахын хонишод, мэ... тэд, хүтэлбэрилэгшэдэ... лашагүй шухала зор... болоно.

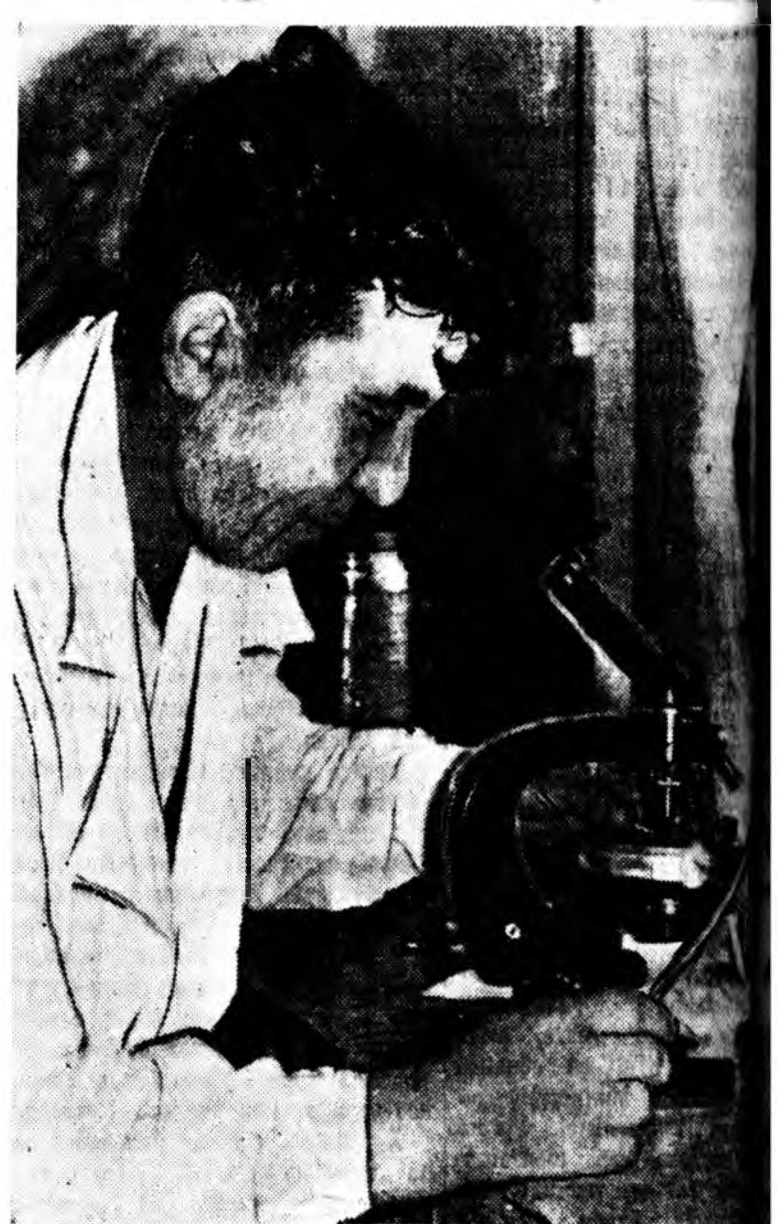

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын совхозой веттехник Нико... лаков хусын үрэ шалгадаг лаборатори соогоо хүдэлжэ ба... С. БАЛДУЕВАЙ ...

„БАЙГАЛ“

Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой Союзай, Культурын министерствын үмэнэһөө хэблэгдэн гарадаг уран зохёолой, ниитэ-улас түрын «Байгал» журналай ээлжээтэ — дүрбэдэхи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, уншагшадтаа эльгээгдэбэ.

Журналай энэ номерто **К. Ильинэй**—«Мэндэ амар, коммунизмын үглөө» гэһэн шүлэг, **Ж. Балданжабоной** — «Дабаан» гэжэ романай түгэсхэл, **Ц.-Д. Дондоковагай,** — «Байгалай басаган» поэмын түгэсхэл, **Н. Дамдиновай** — «Хүнэй нюур» гэһэн повесть толилогдоһон байна.

«Зүүн оронуудай зохёол найруулганууд» гэһэн бүлэгтэ Солонгос арадай поэт **Пак Ин Но** гэгшын шүлэгүүд хэблэгдэв.

«Буряад уран үгын булагай эхинһээ» гэһэн бүлэг соо «Эрдэмтэ соохор морин» гэжэ **Ванчан Юмсэнэй** ульгэр-найруулга уншагшадта һонирхогдохонь дамжаггүй.

«Публицистикын» бүлэгтэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **К. Продайводагай** — «Баярай далай билтараг лэ!» гэһэн тэмдэглэл хэблэгдэнхэй.

«Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаха» гэһэн **Владимир Островскиин** «Бригадирай дневник» тушаа хэдэн һанамжанууд эндэ толилогдоһон байна.

«Критикэ ба библиографиин» бүлэг соо **Ц.-А. Дугар-Нимаевай** «Түрэл нютагһаа холо» гэһэн ном уншаад байхадаа гэжэ шүүмжэлхы удхатай статья хэблэгдэбэ. **«Долоон жэлэй дорюун алхам», «Янза бүриин һонин»** гэһэн бүлэгүүдтэ **Г. Балзовский, О. Серова** гэгшэдэй бэшэһэн «Бэлигтэ дархан» гэһэн очерк, **А. Горбовский** гэгшын «Эртэ урда сагай нюусанууд» гэһэн тэмдэглэл хэблэгдэнхэй.

Һурагшад туһална

ХОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Яруунын «Победа» колхозой Маарагтын бригадада Эгэтын адагай дунда һургуули дүүргэһэн 6 һурагшад ажаллажа байнхай. Колхозой ажал хүдэлмэридэ тэдэнэр ехэ туһаламжа хүргэнэ.

Август һарын 20 болотор арбан үдэрэй туршада тэдэнэр 25 га үбһэ сабшаһан, 30 гектар сабшалан дээрэһээ үбһэ сомоһон байха юм.

Тиихынгээ хажуугаар шалгалта барижа Улаан-Үдын пединститутда һураха болобо. Ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһан эдэ һурагшад һургуулиингаа хэшээл эхилтэр һаалиин фермэдэ ажаллаха юм.

И. Марактаев.

ХОНИШОД ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭЛГЭ ДЭЭ...

Шанагын хонишод ажахын тоосоондо ороһонһоо хойшо ажал хэрэгээ нилээд урагшатайгаар ябуулна. Ерэхэ үбэлжэлгын үедэ хонидтоо бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхын хойноһоо эртээнһээ оролдоһон юм. Нуга сабшалангай ургаса урда жэлнүүдэйхиһээ һайн. Энэ хадаа хабар эртэһээ сабшалан дээрэ хүдэлһэн Ц. Ц. Цыбудеевэй оролдолгын аша үрэ мүн. Мүнөө энэ нүхэрнай үбһэ һүрилэлгэ дээрэ өөрөө хүдэлэлсэнэ, ажалыень эмхидхэлсэнэ.

Цыбикжап Цыбудеевичэй уһалһан сабшаланһаа гектарай 15 центнер үбһэн жиир хуряагдана. Тиихэдэ тусгаар уялга абаһан газарһаа гектарай 22 центнер үбһэ хуряагаа.

Эндэхи хонишод урда жэлэй үбэлжэлгэдэ 1800 центнер үбһэтэй байгаа һаа, мүнөө үедэ 2000 центнер үбһэ һүрилэнхэй. Тэжээл бэлдэлгэ үргэлжэлһөөр, үшөө үбһэ тэжээл нилээд абтахаар хараалагдана. Гадна силос даралга зэргэ эмхидхэгдэнэ гээшэ.

Үбһэ хуряалга дээр... Цыбудеевэй жэшээгээр ... ажахын институдай ... практикант Б. Хажеев, ... Жамбалов (совхозой ху... ришэн) һайнаар хүдэ... нүхэднай даабаря 15... цент дүүргэнэ. Пот... Шанагын һургуулиин... шад хонишодто го... туһаламжа үзүүлнэ.

Тракторна косилкы... нистнуудаар, бухал т... шэрэлгэн дээрэ һура... дэлхэдөө үдэрэйнгөө ... дүүргээд лэ ябанад. ... бэрхээр ажалладаг һ... дай тоодо Н. Цыбен... бенов, Д. Эрдынеев, ... тохоев, О. Цыбудее... бусад ороно.

Хонишод хойто жэл... эхэ хонин бүриһөө 100... абахаар хараалаад, ... өөһэдөө искусственн... үрэжүүлжэ, сүлөө ту... дэлжэ байнхай.

Хонишодойнгоо ... рине залуу мэргэжэ... гадир нүхэр Б. Ц. ... нилээд оролдосотойго... ридана.

Хэрэг ажалыень ... байхадаа, Шанагын ... хонин һүрэгөө һайна... оруулжа, шэнэ түлые... тэгүйгөөр абаха, хо... байрууллхагүй гэжэ ... дамаар.

Д. То...

Бэшүүрэй совхоз.

Нютагайнгаа хүбүүгээр омогорхоноб

Үзэгдөө дуулдаагүй габьяа гаргажа, замбуулин соогуур хоёр баатарнуудай зэргэшэн ниидээд, амгалан ерэһэн ушар холын планетэнүүдтэ хүнэй ниидэн ошохо сагые улам дүтэлүүлбэ.

Оронойнгоо эрэлхэг хүбүүдэй иигэжэ бүхы дэлхэйдэ алдаршажа байһандань Яруунын аймагай «Дружба» колхозойхид мүн лэ ехээр баясана. «Восток-3» гэжэ одон-онгосодо һуужа гараад, Павел Поповичтой замбуулин соогуур зэргэшэн ниидэжэ ерэһэн Андриян Николаев Чувашиин АССР-тэ түрэһэн юм. Өөрынгөө нютагай хүбүүнэй иимэ ехэ алдар габьяа гаргаһандань би ехээр омогорхоноб.

Оронойнгоо хүдөө ажахые түргөөр хүгжөөхэ тушаа шиидхэбэриин 1953 ондо, партиин ЦК-гай сентябриин Пленум дээрэ баталан абтаһан жэлдэ бидэнэр чувашууд, хамта 13 айл, Буряадай АССР-тэхи Яруунын аймагта, Эгэтын элдин талада нүүжэ ерэһэн байгаабди. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эндэхи нютагай буряадуудтай хаяа хүршэ, түрэл түтимүүд бололсоод, эбтэй эетэйгээр ажаһуунабди, гүрэндөө хүдөө ажахын эдеэ хоол шадаал һаа ехээр үгэхэ гэһэн нэгэн һаналтайгаар ажалланабди.

Замбуулинай дайдые амгаланаар ашаглаха талаар Советскэ Союзай түүхэтэ ехэ амжалта туйлажа байһан мүнөө үедэ бүри оролдосотойгоор ажаллаха дуран хүрэнэ.

Петр Куликов,

Яруунын аймагай «Дружба» колхозой тракторна бригадын хүдэлмэрилэгшэ.

...оё һайхан нютаг юм даа

...республикын урда ...үесхэлэн гоё газар... гэжэ тосхон оршо... Хяагтын аймагай ...колхозой түб эндэ...

...модоор бүрхөөгдэһэн ...галай хоорондо энэ ...ааһаа хоргодоо юм ...гээд ерэһэн хүн ехэ ...тар асуудаг.
...эншэни газар бүри жэг... газар бэшэ, юу хэлэхэ ...—гэжэ үнинэй кол... С. Д. Писарев харюу... ...байха. Эндэшни газар ...бухы баялиг бии ха ...модон. харана гүш, ...нуудые. Түргэн урас... Тамирай горхон өөрһэ... ...дуугаа дуула... ...Зундаа хараа ...амар жэмэс үгы хаб ...амар болоходо, һамар ...ой тайга таанарые ...байха. Таряа талха... ...һаа хүсэд... ...гаха, эдеэшэхэ гэ... ...лаэ гүш. Эдэ бүхы ...хүсэдөөр хэрэглэхэ... ...лша бэрхэ гээшэнь! ...дун зон энэ һайхан ...баялигые коммунизм... ...туһада зорюулан ...байнхай.
...колхозннигуудай түр... ...магтан хөөрэхэ... ...гэшэнгүй аргагүй. ...бэрхэ ажалша хү... ...байгуул байна. Кол... ...ажахын улам ...хүгжэжэ байна... ...гэршэлнэ. Энэ ...17 мянга гаран мал ...гектар таряалангай. ...жэлдэ таряанайнь ...хүсэлжэ, малайнь ...ехэ болохо байна. ...Тиимэ хадаа Тамир ...ажалшадай үнэр ...байһаниинь ойл...

...мнуудэлнай һайхан, ...болжо байна,— ...райхид заатагүй хэ...

...хэлэхэншье зүб ...баян дэлгэр ...болоһые обёорхо ...бэшэ.

гадна, элдэб үнэтэ зүйлнүүдые худалдан абадаг болонхой. Һүүлэй 2—3 жэлэй турша соо Тамирай сельсоведэй дэбисхэр дээрэ байрын 50 гаран гэр баригдаа.

Мүн энэ үе соо малай фермэнүүдтэ 6 культбаза, хүүгэдэй 2 ясли, хүүгэдэй сад, хоёр дабхар клуб, колхозой правлениин, сельсоведэй байха, үшөө гостиницатай хоёр дабхар байшан баригдаа.

Энэ тосхоной онсо илгаань юуб гэхэдэ, гэр бүхэн хажуудаа модо һуулганхай, Тамир тосхон холоһоо гоёор харагдадаг юм. Һүүлэй хоёр жэл соо 6100 модон һуулгагдаа. Мүн 570 полисадник баригдаа. Һүни болоходо, гэр бүхэндэнь Ильичэй лампочка носожо байха.

— Харахаар лэ байтар тосхомнай үндэһөөрөө хубилжа байнал даа,—гэжэ эндэхид баясан хэлэдэг. Дунда һургуули, врачебна пункт, библиотекэ, сельпо, соёлой байшан, эдеэ хоолой, эд бараанай магазинууд, почто, сельсовет, электростанци гээд хэлэхэдэ, ойлгосотой бэзэ.

Олониитын хүсөөр эндэ музей байгуулагдаа, түрүү дүй дүршэлэй кабинет нээгдэнхэй. Соёлой байшанда духовой, струнна оркестр бии юм. Эндэхи колхозннигууд радио шагнадаг, кино харадаг болоо заншанхай. Колхозник бүхэнэй гэртэ һайн гэгшын мебель табяатай байдаг, өөдолой, юумэ угаадаг машинанууд, радиоприемнигууд, электрын элдэб хэрэгсэлнүүд бии болоо. Колхозннигууд мотоциклнуудые худалдажа абанхай, унаад ябадаг. Эндэ һаяхан хоёр хүн хүнгэн машина худалдажа абаа.

«Родина» колхоз олон машина, тракторнуудтай, бусад элдэб техникэтэй.

Тамир тосхоной ажалшадай баян дэлгэр байдалтай болоһон ушар Буряад ороной ажалшадай жаргалта һайхан байдалтай болоһо байһанай гэршэ мүн. Энэл даа, Буряад ороной юрын тосхоной шэнжэ түхэл! Иимэ үндэһэн хубилалтатайгаар республикынгаа алдарта 40 жэлэй ойе угтахаар бэлдэжэ байна.

Д. Цыренов.

...барилга хэжэ бай... ...холоһоо харагдана. ...ануудые бодожо, нии... ...лганууд архайлдан ...харагдажа байдаг. ...гууд өөһэдтөө гэр ...бариха, түхеэрхэһээ

...уряад үнэн" газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

...газетын июлиин 26-...рто толилогдоһон, ...бороо зэмэтэй аал?» ...тьяда харюусахадаа, ...совхозой парткомой ...нүхэр Ж. Дамбаев ...редакцида бэшэнэ: ...газетын шүүмжэлэлээр ...хэмжээ ябуулга тэ... ...хараалагдажа, үбһэ ...бэлэдхэлгые нилээд ...ан ушарһаа, сов... ...августын 10-най ...14719 центнер һайн ...үбһэн һурилэгдөө, ...силос дарагдаа.

Таряа хуряахатаяа хамта үбһэ сабшалга, силос даралга үргэлжэлүүлэгдэһээр.

***

—Охор-Шэбэр гэжэ нютагтахи Жэмһэгэй совхозрабкоопой магазин байрынгаа дуһаатай, һангирхай дээрэһээ хүдэлнэгүй гэжэ манай бэшэгтэ Түнхэнһөө мэдээсэһэн байгаа. Магазин шэнэлэн заһаха хүдэлмэри эхилэгдээд, августын 25-да дүүргэхэеэ байна, —гэжэ аймагай эдлэл хэрэглэгшэдэй союзай түрүүлэгшэ нүхэр Турбянов бэшэнэ.

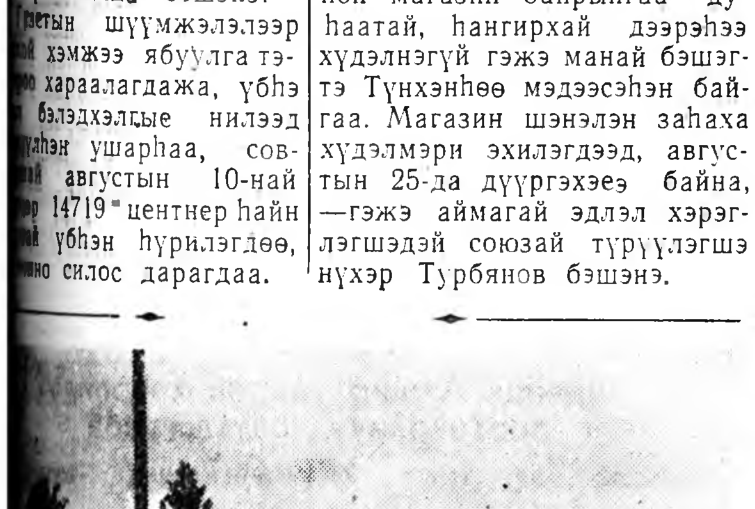

...аймагай Шергинэй совхозой полинууд дээрэ.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

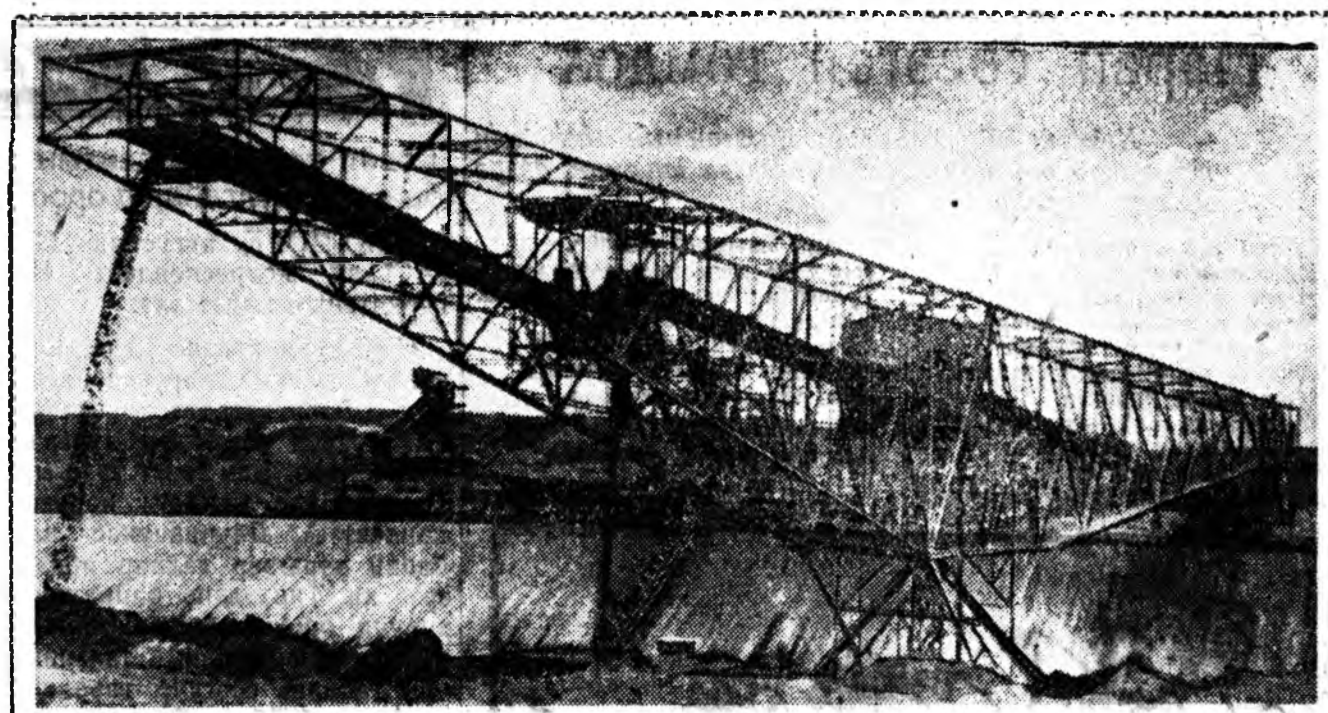

УКРАИНЫН ССР. Александриин нүүрһэнэй промышленностиин предприятинуудай дунда Семеновско уурхайн хүдэлмэрилэгшэд шалгарна. Жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэр түсэбһөө гадуур 180 эшелон нүүрһэ Эхэ орондоо тушаагаа. Зураг дээрэ: Семеновско уурхай харуулагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

ҮЙЛЭДБЭРИИН КУЛЬТУРА ДЭЭШЭЛҮҮЛЭЕ!

Мүнөө үе сагай гайхамшагта манифест—КПСС-эй Программа дотор совет арадай соёл культурын саашадаа ямар шэглэлтэйгээр хүгжэхэ тухай эли тодоор хэлэгдэнэ. Коммунизмын үедэ ажаһууха хүн бүхэн байгаалида хүн түрэлтэнэй ажабайдалда тохёолдоһон хубилалта хүгжэлтые гүнзэгыгөөр ойлгодог байхаһаа гадна, эрдэм һургаал, үзэл суртал, бэеын элүүрэй талаар дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ бүгэдэнһөө ажалдаа хүнэй ямар янзаар хандахань дулдыдаха байна. Тэрэшэлэн үйлэдбэриин культурашье айхабтар ехээр хубилан хүгжэхэ юм.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ эрдэм наука саг үргэлжын нүлөө үзүүлжэ байдаг гэжэ тэмдэглэлтэй. Теэд энэ хэрэг ангиин тэмсэлэй, капитализмын эрхэ байдалда ехэ зүрилдөөтэйгөөр ябадаг: промышленность болон хүдөө ажахыда элдэб шэнэ аргануud арайхан нэбтэрүүлэгдэбэшье, хүдэлмэришэд, таряашад машина шэнги болгогдожо, хэһэн бүтээһэн ажалһаа сэдьхэлээ ханадаггүй, мүн эрдэм наукашье үйлэдбэриин ямар нэгэн хуби болгогдожо, капиталай зарса болодог.

Социалис общество дотор наука, техникэ тон ондоо замаар, ондоо шэглэлтэйгээр хүгжэжэ, хүдэлмэришэдэй ажаһуудал болон ажабайдалда улам һайнаар нүлөөлдэг, ажал хүдэлмэридэ улам ехээр зоригжуулдаг байна.

Зүгөөр манай арад машина; техникэ нэбтэрүүлхэ талаар амжалтануудые даншье амарханаар туйлаагүй байха. 20-ёод ондо ажалшадай үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхагдажа, түсэбтэ табан жэлнүүдэй турша дотор хүн бүхэн шахуу техминимум шудалаа.

1959 ондо СССР-эй бүхы зоной табанай хоёр хубинь дээдэ, дунда эрдэмтэй болоһон байгаа. КПСС-эй ЦК-гай 1959 оной июниин Пленум үйлэдбэри шудалха һуралсал гансал техминимумээр дүүрэхэ бэшэ, харин улам дээшэлхэ ёһотой гэжэ зааһан юм. Тэрэнэй һүүлдэ оройдоо хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада, ажалшад эрхимээр хүдэлхынгөө хажуугаар техникын, агрономиин, медицинын болон бусадшье эрдэмэй үндэһэн зүйлнүүдые шудалха зэргэтэй гэжэ партиин XXII съезд тогтооһон байна.

Ямар аргаар энэ зорилго бэелүүлэгдэхэб гэхэдэ, юрэнхы болон тусхай эрдэм хүдэлмэришэдтэ олгохо хүдэлмэри улам үргэнөөр эмхидхэгдэхэ болоно. Мүнөөшье Советскэ Союзнай дэлхэйн ямаршье гүрэнһөө олон инженер, техникүүдые бэлдэнхэй. Ойрын жэлнүүдтэ хүн бүхэн дунда эрдэмтэй болохо, харин 1980 ондо мүнөөнэйхиһөө гурба дахин олон студентнэр һураха байха.

Хүдэлмэриин үдэрэй богони болохо тудам хүнүүд эрдэм һуралсал тээшэ улам ехээр эрмэлзэнэ. Мүнөө үедэ зарим предприятинуудай хүдэлмэришэд бүгэдөөрэн һуралсана. Жэшээнь, Улаан-Үдымнай паровоз, вагонно заводой 6000 хүдэлмэришэд энэ жэлдэ үдэшын һургуули, техникум болон элдэб кружогуудта һуралсаба. Һүүлэй үедэ эрдэм, техникэ, түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ арадай университедүүд нээгдэжэ, хүдэлмэришэдэй болбосоролые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа хүргэнэ.

Үйлэдбэриин культура үшөө юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, шудалһан, ойлгоһон юумэеэ ажалдаа хэрэглэжэ, хүдэлмэришэд улам ехэ дүршэл, мэргэжэлтэй болоно. Коммунизмын үедэ бар хүсэн багаар хэрэглэгдэдэг болохо. Хүнүүдэй элүүр энхэ байдал эрдэм соёл улам дээдэ хэмжээндэ хүргэгдэхэ юм. Ажалай орёо оньһон зэбсэгүүдые тиимэ хүнүүд шудалһан байха.

Совет хүнэй хэһэн бүтээһэн гайхамшагта хэрэгүүд үдэр ошохо тудам олошорно. «Вэсток-3», «Восток-4» онгосонуудай замбуулин соогуур ниидэхэнь ямар һүр жабхалантай гээшэб! Газар дэлхэй, уһан далайшье хамаг «нюусануудаа» дэлгээнэ. Ингэжэ хамаг юумые жолоодохо хүнүүд бүхэриг шэлдэн бэетэйшье байха зэргэтэй. Имагтал тиимэ дээрэһээ физкультура болон спорт совет хүнүүдэй ажабайдалда бата бэхеэр нэбтэрэн орохо ёһотой гэжэ КПСС-эй Программа дотор заагдана бшуу.

Үни урданһаа хойшо бар хүсэнэй ажал ухаанай ажал хоёр хоорондоо ехэ илгаатайгаар харагдадаг, тоологдодог байгаа. Материальна үйлэдбэри дээрэхи олонхи хүдэлмэришэд гансал бар хүсэ гаргажа, юумэ бүтээдэг һэн. Харин мүнөө энэ хоёр янзын ажал хоорондоо улам нягта холбоотой боложо, нэгэдэжэ шахуу байнхай. Жэшээнь, булад хайлуулагшад ажаллажа байхадаа бүхы сагайнгаа гурбанай хоёр хубиие булад хайлуулгатай холбоотой бодолло зорюулна. Мүн иимээр автомат линиие һахигшад, прокатна стануудай операторнууд, автомат станогуудые хүдэлгэдэг хүдэлмэрилэгшэд ажаллана.

Хүдэлмэришэд улам бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ ёһотой болоно.

Манай арад Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро соёлой революциин энэ шухала нэгэн зорилгые амжалта түгэсөөр бэелүүлжэ шадахал байха.

А. Сасыхов,
Зүүн Сибириин библиотечнэ институдай культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин факультедэй доцент.

Бурханда мүргэлгэ буруу һүрөө

Бадмажап Сономовой хөөрөөнһөө

Заахан зээгээ тэбэреэд, залуушуулай волейбол наадажа байхые хаража һууһан нэгэ үбгэжөөл һөөл һонирхоһон янзатай. Шанга шанга сохилдооной болоходо, тэрээнтэй адли хүдэлэлсэн, бага зэргэ бэеэ зайлана. Шэнэ юумэндэ дуратай, һонюушархуу үбгэжөөл ха гэжэ хүрэһөөр бодогдобо. Үбгэниие даган дууряажа, наада харалсажа һууха зууран тэрээнтэй үгэ андалдан, энэ тэрэ юумэ дуугаралсагдаба. Тэрээнһээ уламжалан үбгэнтэй танилсан гэхэдэ, Бэшүүрэй аймагай Ара Хэрээтын Хаяа нютагта һуудалтай Бадмажап Сономов гэгшэ байба.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые уншаһан хүн бүхэн энэ үбгэн тухай дуулаһан, тэрэнэй ажаябадалда ямар ехэ хубилалтын болоһониие мэдэхэ ёһотой.

Жаран долоо наһа хүрэтэрөө бурханда шүтэжэ, ламын шажаниие дэмжэлсэжэ, аман уншалга бага зэргэ мэдэхэ байһан тэрэ үбгэнэй оюун бодолдо гэнтэ юун түрөө, ямар һанал ороо гээшэб? Урдань лама боложо, Хэрээтын ба Сонгоол дасангуудта бага зэргэ байһан намтарынь хэниишье һонирхуулнагүй. Зүгөөр үнэн зүрхэнһөө бурханда һүзэглэжэ ябаһанаа, тэрэниие буруушаан, бурхангүй болоһон домог түүхэнь хүн бүхэниие һонирхуулна.

Бадмажап Эрдынеевич Сономов харанхы мунхаг байдалай хара мананда төөрижэ ябаһан тухайгаа дурдан хөөрэнэ:

—Дээдэ орон, доодо түби гэжэ бии. Буян үйлэдөө һаа, дээдэ түбидэ түрэхэ, нүгэл хээ һаа—тамада унаха юм гэжэ ламанар номнодог һэн. Газар дэлхэймнай мэлхэй дээрэ үргэгдөөд байдаг. Тэрэнэй тэг дундахи Сүмбэр уулые тойрожо нара, һара эрьелдэдэг, тиигээд Сүмбэр уулада халхалагдажа нара, һара ороно гэһэн хуурмаг номнолдо этигэжэ ябагдаа бэлэй. Мүнөө тэрэнь тон худал байшоо.

Хэдэн зуун жэл соо арад зониие адха соогоо шахуу барижа байһан шажан эрдэм соёлой хүгжэлтэдэ ехэ һаад тойбо ушаруулаа. Дэлхэйе бурхан байгуулаа гэһэн хуурмаг номнол бүри эртэ урда сагта буруушаагдаһан юм. Тэрэ сагай хүнүүд дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы түбинүүдые анха түрүүн олоһон, дэлхэйе тойрожо аяншалга хэһэн байгаа. Тиихэдээ дэлхэй бүмбэрсэгэй маягтай гэжэ тухайлаа. Польско агуувхэ астроном Коперник, итальянска эрдэмтэ Галилей, Англиин эрдэмтэ Ньютон болон бусадай хэһэн шэнжэлгэ дэлхэйн бүмбэрсэгые, наранай аймагта ородог планетэнүүдые элирхэйлэн, шажанай худал хуурмаг номнолые бута сохиһон байна.

Бадмажап Сономов шажанда шүтэдэг этигэлээ юун дээрэһээ бараһан тухайдаа хөөрэнэ. Дэлхэй бүмбэрсэг. Тэрэниие манай космонавтнар агаарай одон онгосодо һуужа тойроо. Энэнь—эрдэм ухаанай толотомо туйлалта. Тиимэһээ би шажанай худал хуурмаг номнолдо этигэхээ болёоб. Ямаршье дээдэ, доодо түби үгы. Хойто урда түрэл, үйлын үрэ гэдэг хуурмаг. Тиигэжэ сэдьхэхэдээ тахижа һууһан бурханаа уһа руу табяад, заримыень колхозойнгоо музейдэ табиит гэжэ тушаагаа һэм,—гэнэ.

Тиихэ зууруу үнгэрһэн сагай үүхи мунхаг байдал һанан дурлана:

—Революциин урда тээ һэн. Нэгэтэ ган жэл боложо, Хэрээтэ нютагай зон тулгараагаа барагдахадаа, Түбэдэй зайгуул нэгэ «гэгээндэ» бүтээл бүтээлгээ бэлэй. Тэрэнь ямаршье туһа болоогүй.

Мүнөөшье хүдөө нютагуудта хаа-яа обоо бунхан тахидаг. Ламанар үтэли үбгэд, хүгшэдые мэхэлжэ, арба табыень абахын, архи ууха, мяха эдихын хойноһоо үлөөбхилнэ ха юм. Тэдэнэрэй оруулха бороо гэжэ юу байхаб. Бороо хурын оролго байгаалиһаа дулдыдадаг.

Үбгэнтэй хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэдэмнай иигэжэ хэлэбэ:

—Ламанар коммунизм байгуулгада тон харша ябадал гаргана. Тэдэнэрэй ааша хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ тойбо болоно. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр элдэб уншалга, мүргэл үүдхэдэг, абарал түлгэ буулгадаг байна. Тиигэжэ хүнүүдэй сэдьхэл худхуулна.

Бадмажап Эрдынеевич Сономовой бодоһон бодол, шиидэһэн шиидэбэри тон һайшаалтай. Мухар һүзэгэй харанхы мананһаа хахасажа, үнэн сэхэ, зүб замда ороһон Сономовой үльгэр жэшээ һүзэгтэн зондо хүндэтэйгөөр хүлеэгдэхэ зэргэтэй.

Нүхэр Сономов нютагтаа түрүүшын колхозой тогтоходо хамагай түрүүндэ тэрэнэй гэшүүн боложо, али бүхы ажалда шударгыгаар хабаадалсаһан байха. 1940 онһоо хойшо таһалгаряагүй хонишоноор хүдэлнэ. Энэ эрхим малшан хэды үндэр наһатан болобошье, хэһэн ажалаа үргэлжэлүүлһээр.

—Долоон жэлэй эсэс хүрэтэр хаража байһан малаа харюулхаб,—гэжэ Бадмажап Эрдынеевич хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Н. Цыбенов.

Коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншал тухай

(Түгэсхэл. Эхиниинь 2-доһи нюурта)

тээсэ дээшэлжэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямда болоһон байна. Түс бригадынхид малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэнэ. Энэ һайшаалта жэшээ тухай Новосибирскдэ болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэхэ зуураа иигэжэ заагаа һэн: «Буряадай АССР-эй Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишон нүхэр Ц. Б. Буянтуев ехэ һонирхолтой дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө. Тэрэнэй бригада комплексно юм, нэгэн доро малай хоол бэлэдхэдэг, хонидоо харууһалдаг. Бригада хадаа ажахын тоосоондо оронхой. Энэ дүй дүршэлые шэнжэлхэ, тэрэниие дэмжэхэ хэрэгтэй, тиигээд бусад ажахынуудта нэбтэрүүлхэ шухала».

Цынгэ Буянтуевай һайн һайхан сэдьхэлээр совхозойнгоо ажахые хүгжөөн һалбаруулхын түлөө эрмэлзэн ажаллажа байһые арад зон һайшаан, тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй депутат болгон һунгаһан байгаа. Мүнөө Цынгэ Буянтуевичай жэшээгээр ажаллагшад, дахагшад манай республика дотор улам олошоржо байнхай.

Совет хүнүүдэй ажабайдалда бии болоһон—коммунис ёһоор бэе бэедээ туһалалсадаг һайн һайхан заншалые тэмдэглэхэ шухала байна. Энэ һайн үүсхэлые хүдөө нютагта Московско областиин Серпуховско районой колхозууд эхилһэн байгаа. Энэ хүдэлөөнэй ушар удхань гэбэл: ойрын жэлдэ гээгдэнги ажахынуудые бүрин түгэс хүсэтэй болгохо гэһэн ябадал болоно.

Мүн манайшье республикын эрхэм түрүү кукурузашад Дампилов, Галданов, Гонсорунов, тугалшад Бронникова, Литвинцева ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригадануудай түрүү дүй дүршэл хүдөө нютагуудай ажалшадай ёһотойл һургуулинь болоно ха юм. Мүнөө үедэ ажахын түрүүшүүл ниитын инспекторнууд болгогдон, республикын правительстваар баталагдаад, аймагуудаар ябажа колхоз, совхозуудай ажалда туһалалсана.

Манай Коммунис парти болбол социалис үеын шэнэ, түрүү хүнүүдые, урдаа тохёолдоһон ямаршье бэрхэшээл шадамар бэрхээр дабадаг ёһото совет хүнүүдые хүмүүжүүлээ. Мүнөө эдэ хүнүүдынь өөһэдынгөө хамаг бүхы хүсэ шадал, мэргэжэл шадабаряа арад зоной аша туһада зорюулдаг байна. Совет хүнүүд хадаа өөрынгөө ниитын уялгые дүүргэн, бүхы эрдэм мэдэрэлээ, хүсэ шадалаа коммунизмын илан мандахын түлөө, өөрынгөө арадай, мүн бүхы хүн түрэлтэнэй зол жаргалай түлөө зорюулжа байна. Өөрынгөө эрхэтэн ёһоной уялгые, өөрынгөө ажал хүдэлмэриие обществынгоо хүгжэн һалбарха зорилгонуудтай нягта холбон бэелүүлдэг хүнүүд манайда үгаа олон.

Али нэгэн дутуу дунданuудые яажа зайсуулхаб гэжэ һанаа үнөөгөө зобожо байһан хүдэлмэришэдэй, колхозннигуудай бэшэһэн олон бэшэгүүдые манай хэблэл газетэнүүдтэ уншанабди.

Зарим предприятинууд, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй түсэб заабол дүүргэхын, һайн тоодо орохын тулада элдэб худал хуурмаг мэдээнүүдые партийна болон советскэ органуудта хүргэдэг байһан ябадалнууд ушардаг байгаа, мүнөөшье заримдаа ушарна. Иимэ хазагай буруу ябадалнууд тухай «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ яһала бэшэгдэдэг.

Мүн гүрэнэй, ниитын зөөри хогшолые үридэг, хулгайлдагшье этэгээдүүд ушардаг гээшэ. Иимэ бузагай ааша хадаа манай гүрэндэ, арад зондо хорото, тон муу нүлөө үзүүлнэ.

Гүрэн түрынгөө үмэнэ нангин уялгатай байһанаа мартажархёод, ниитын эд зөөридэ эзэн бусаар хандаха, тэрэниие үлүү ехээр, гамгүйгөөр гаргашалха ябадалтай үйлэдбэри дээрэшье, эмхи зургаануудташье бүгэдэ ниитээрээ шууд сэхээр тэмсэхэ ёһотойбди.

Ажал хүдэлмэри хэхэ дурагүй, хубалза ёһоор ажаһуухые хүсэдэг этэгээдүүдтэй тэмсэхэ гээшэ хүн бүхэнэй арюун нангин уялга гэжэ коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуули соо хэлэгдэнэ.

Ажал хүдэлмэридэ дурагүй хүнүүдые бидэнэр хүсэд обёорногүй гээшэбди. Тэдэниие һайн танидаг, мэдэдэг болохо шухала. Заримдаа иимэ хүнүүд эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажалладаг байха юм. Теэд иимэ хүн обществынгоо аша туһада бэшэ, харин өөрынгөө хармаан зузаан болгохо, гэдэһэ садхалан лэ ябаха гэжэ шунахайрдаг байна ха юм. Иимэ хүн садаха, дэбтэхэгүй байдаг. Энэ хэн болоноб гэбэл: арад зоной алтан зөөри үрижэ, хулгайлагша, архи нэрэгшэ, хүйхэр ябадалтан, хүнһөө үлүү ехээр мүнгэ абадаг жолоошон, хулгайгаар загаһа баригша, хүнгэн мүрөөр мүнгэ бэдэрдэг этэгээдүүд, хулигаан болон бэшэ аараг ябадалтан болоно. Ажал хэхэ дурагүй гү, али хомхой хободог хүнүүдые, хэды бэрхээр бэеэ нюудаг байбашье һаань, тэдэниие элидэ гаргаха ёһотойбди.

Тиихэдэ даажа абаһан уялгата ажалдаа һаналаа табидаггүй арайхан гэжэ хүдэлмэрилөө болодог харюусалгагүй хүнүүдтэй эбсэшэгүй байха уялгатайбди.

Совет хүнүүдэй зарим нэгэнүүдэй өөһэдынгөө үмсын мэдэлэй хогшол зөөри тухай буржуй ёһоной, мухар заншал баримталдаг ябадалые харангүй байха ёһогүйбди.

Үмсын зөөри хогшолдо үлэмжэ ехээр һаналаа табидаг зарим хүнүүд бии. Иимэ хүнүүдтэй огтошье эбсэхэ ёһогүйбди. Эд хэрэгсэлнүүдые элбэгжүүлхэ гээшые үмсын зөөриие захагүй ехээр арьбадхаха гэһэн удхатай бэшэ юм,—гэжэ КПСС-эй XXII съезд дээрэ партиин Центральна Комитедэй хэһэн тоосоото элидхэл дотор заагдаһан байна.

Үмсын гэртэй, дачатай, жэмэсэй садтай, автомашинатай байдаг зарим хомхой хободог хүнүүд манай обществын сахидаг эрилтые мэдэрдэггүй, харин өөрынгөө талые харадаг, манда таарамжагүй харгы зам руу хальтиран орошодог байха юм. Иимэ хүнүүд хомхойржо, зөөри хогшол ехээр суглуулжа, мэхэ гохо хэжэ ябаһаар, заримдаа гэмтэ ябадалай харгы руу хадууршадаг гээшэ.

Олониитын һанал бодолой хүсэн, Совет гүрэнэй хуули заршам хадаа эдэ мэтын таарамжагүй ябадалые усадхажа шадаха байха.

Коммунис парти хадаа бүхы оронуудай ажалшадтай, арад зонтой хани ёһоор, энхэргэн сэдьхэлтэйгээр харилсахаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлдэг байна. Манай совет хүнүүд социалис лагериин оронуудай ажалшан арад түмэниие ехээр хүндэлдэг, хани ёһоор тэдээнтэй харилсадаг болонхой.

Марксистско-ленинскэ үзэл сурталда, социалис интернационализмын ёһоор хүмүүжүүлэгдэдэг совет хүнүүд хадаа арадай демократиин ажалшадта экономическа, научно-техническэ туһаламжа ехээр үзүүлнэ, социалис байгуулалтадань, соёл культура, искусство хүгжөөлгэдэнь, Эхэ ороноо хамгаалха хэрэгээ бэхижүүлгэдэнь өөһэдынгөө баян дүй дүршэлые дамжуулан үгэнэ бшуу.

Колониальна дарлалтаһаа өөһэдыгөө сүлөөлһэн гү, али эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байһан арадта совет хүнүүд инаг дуратайгаар, нүхэрэй ёһоор хандадаг байна.

Тиихэдэ совет арад капиталис бүхы оронуудайшье арад зондо хүндэтэйгөөр хандадаг. Манай арадай оюун ухаанай энэ ёһо заншалые манайда ерэдэг хүнүүд бултадаа мэдэрэн ойлгодог, хүндэлдэг болоо. Мэнэ һаяхан Москвада боложо дүүрэһэн буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Бүхэдэлхэйн конгресс энээниие эли тодоор харуулаа юм.

Коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуулиин үшөө нэгэ эрилтэнь гэхэдэ: гэр бүлэ дотороо бэе бэеэ хүндэлэлсэхэ, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдохо хэрэг.

Бүлэ гээшэ социалис бүлгэмэй нэгэ хубинь юм. Бэеэ тойруулхаһаа ондоо юумэ мэдэдэггүй хуушан сагай гэр бүлэнэртэ орходоо, мүнөөнэй совет хүнүүдэй бүлэ бэе бэедээ дуратай, олониитын хани барисаанда үндэһэлһэн, эсэгэ эхэ хоёрынь үхибүүдтээ инаг дуратай байдаг, бата бэхи, золтой жаргалтайгаар ажаһуудаг болонхой.

«Гэр бүлэ дотороо үхибүүдтэ хүмүүжүүлгын нүлөөн гээшэ олониитын хүмүүжүүлгэтэй таһаршагүйгөөр зохилдуулагдаха ёһотой»,—гэжэ КПСС-эй Программа соо онсо тэмдэглэгдэнэ.

Коммунизм байгуулагшын сахиха ёһо заншалай хуулиин бүхы эрилтэнүүдые нарин нангинаар дүүргэхэ, тиин манай орондо коммунис общество байгуулгые түргэдхэхэ гээшэ совет хүн бүхэнэй тон шухала уялга мүн болоно. Энэ зорилгые үдэрһөө үдэртэ бэелүүлжэ ябаха, ажал хүдэлмэри дээрээ, ажаһуудалдаа нэбтэрүүлжэ байха зорилготойбди.

Б. ЦЫЖИПОВ.

„Крокодилай“ 40 жэлэй ой

МОСКВА, августын 27. (ТАСС). Ходоодоол залуу «Крокодил» 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байна. Тэрэ хадаа 40 жэлэй турша соо манай ороной ажабайдалтай нягта холбоотойгоор алхалжа, урагшаа дабшалгадань совет хүнүүдтэ һаад ушаруулагшадта эсэргүүгээр гуурһанайнгаа хурса үзүүрые шэглүүлдэг байгаа.

Журналай ойн баярай үдэшэ мүнөө болоо. «Крокодилай» главна редактор М. Г. Семенов уншагшадайнгаа үмэнэ тоосоото элидхэл хээ.

Журналай нэрэ дээрэ абтаһан олон тоото амаршалганууд, тэрэ тоодо советскэ сатирическэ бүхы хорин журналай амаршалганууд уншагдаа.

Совет уран зохёолшодой зүгһөө поэт А. Безыменский иигэжэ хэлээ:

— «Крокодил» хадаа муу юумэнүүдые далда оруулдаггүй прожектор болоно, «Крокодил» хадаа зайсуулхын тулада бүхы дутуунуудые хаража элирүүлхэ арга олгодог микроскоп болоно».

Түгэсхэлдэнь ехэ концерт болоо.

Ангола бэеэ даанхай байдалтай болохол

ЛЕНИНГРАД, августын 28. (ТАСС). Африкаһаа Францида ерээд һуража байдаг студентнүүдэй федерацийн дурадхалаар Студентнүүдэй уласхоорондын союзай VII конгресс Ангола тухай резолюци баталан абаа. Хүсэдөөр сүлөөрхын, оронойнгоо бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ байһан Анголын арадтай һаналаа нэгэдэжэ байһаниинь тус документ дотор элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байна.

НАТО-гой ээрхэг түримхэй ябуулга, Анголой арадта эсэргүү тэмсэл хэдэг Португалиие империалистнуудай зүгһөө дэмжэлгэ резолюци дотор буруушаагдана. Конгресс хадаа Анголой арадай тэмсэлые дэмжэхыень бүхы оронуудай арадуудые болон демократическа хүсэнүүдые уряалха зуураа, Португалиин колониинуудһаа Португалиин сэрэгүүдые гаргаха тухай эрилтэ хэнэ.

Национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Анголой арадтай һанал нэгэдэлгын үдэр гэжэ февралиин 4-нэй үдэрые соносхохые Студентнүүдэй уласхоорондын союз дурадхана.

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдтэ „Эхэ-Герой“ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1962 оной августын 27-до Указ гаргажа, Буряадай АССР-эй, арба, арбанһаа олон үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэн эхэнүүдтэ **«Эхэ-Герой»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгожо, **«Эхэ-Герой»** гэһэн орден, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотые барюулха болобо:

1. **Коновалова** Аксинья Ерасьевнада — Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой колхозница.

2. **Черных** Арина Ананьевнада — Тарбагатайн аймагай «Коммунизм» колхозой колхозница.

(ТАСС).

Наран сэсэгэй гомдол

Хэжэнгын совхозой Бахлайтын ажахын тоосоото бригадын наран сэсэгэй талмай дээрэ малнууд ороно.

Хэмгүй ехэ оролдолгоор
Хэһэн зоной урманда
Торгон набшаа надхуулан,
Толгой нугалан зогсонобди.
«Хээрын Хатан» гүүлдэг
Хүндэтэ нэрыемнай мүнхэлжэ,
Хэзээ силос дарахаа
Хэн ерэгшэ ааб — хүлеэнэбди.
Тюу! Халагни, малнууд
Туулгаһан шэнги ерэбэ.
Абаһаар залааһаамнай яярнууд.
Амтан эшымнай хибэбэ.
Туруулиг хүлөөрөө дэбһэжэ,
Тулагалиг эшымнай найгуулна.
Ялагас гэлдээд машинаар
Ямар хүнүүд үнгэрнэ хаб?
Ябуудтаа намнаха сүлөөгүй
Ябаа юм бэзэ харгыгаар.
«Айлшан» малнууд ямбаараа—
Амандаа золтой зангааһаа.

ШИРАБ БАДМАЕВ.

ФУТБОЛ

Табадахи зоно соо

Россин Федерациин «Б» классай командануудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалганууд болоо. Сибирь болон Алас Дурна зүгэй зонын городуудта үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ али командань шүүгдээ, алиниинь шүүгээ хаб гээд хаража үзэе. Красноярскын түмэрзамшадта айлшаар ошоһон манай Улаан-Үдын «Байкал» командынхид 4:0 тоотойгоор тэдэнэртээ шүүгдэшоо. Эдэнэрнай ээлжээтэ уулзалгаяа Томскын командатай үнгэргэхэ юм. Эрхүүгэй «Ангара» команда Благовещенскын «Амурые» 4:1 тоотойгоор шүүжэрхёо. Томскын, Шэтын футболистнуудай уулзалга 2:2 тоотойгоор дүүрээ. Тиихэдэ Барнаулай «Темп» командынхид Новокузнецкын «Металлург» командые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, өөһэдтөө 2 очко бэшүүлбэ. Мүн Владивосток городто айлшалһан Хабаровскын футболистнууд талмайн эзэдые 1:0 тоотойгоор шүүһэн байна.

Зоно соогоо түрүүлжэ ябаһан Новосибирскын футболистнууд Прокопьевскын «Шахтёрые» 4:1, Кемеровэй «Химик» Омскын «Иртыш» командые 1:0 тоотойгоор шүүбэ.

Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, нааданай хоёрдохи хахад дүүрэхэ дүтэлөөд, шадамар бэрхээр наадаһан командануud түрүү һуури буляалдажа ябана. Эдэнэрэй тоодо 31—31 очкотой болоһон Новосибирск, Хабаровск городуудай командануud оролсоно. Гурбадахи һуурине 28 очкотой Барнаулай «Темп» команда эзэлэнхэй. Эдэнэрэй удаа Владивосток—28, Кемерово—25, Омск—24, Красноярск, Эрхүү городуудай командануud тус тустаа 21 очкотой. Прокопьевскын «Шахтёр» команда 19 очко абанхай. Манай хүршэ—Шэтын областиин команда 17 очкотой—арбадахи һуурида ябана. Тиихэдэ Улаан-Үдын команда баһал 17 очко абабашье, хүршэнэрһөө үсөөн бүмбэгэ нүгөө командануудтаа «бэлэглэһэн» байна. Саашаа 15 очкотой Комсомольск-на-Амуре, Томскын команда 12 очкотой болоо. Новокузнецкын «Металлург» 9 очкотой—эгээн һүүлшын һуури эзэлэнхэй.

И. Поликарпов.

Сэлэнгэ мүрэн. Омулевко шадар.

Д. Чимитовэй фотоэтюд.

Хилын саанаһаа

Совет корреспондентын байрада хулгайшад ороо

НЬЮ-ЙОРК, августын 28. ТАСС-ай корреспондент Н. Туркатенко мэдээсэнэ:

«Сельская жизнь» гэдэг Советскэ газетын корреспондентын байдаг газарта танигдаагүй хүнүүд үсэгэлдэр хулгайгаар оробо. Энэ совет газетын Нью-Йоркдо байдаг корреспондент А. Лауринчукас албанай хэрэгээр талаар ябаад ерээ ха. Тиихэдэнь байрадань хүнүүд орожо, бэшэг, дансануудыень онгилһон, тэдэнииень таһалга соогуур тараажа хаяһан байба. Фотоаппарадынь, тэрээнэй хэды объективүүд үгы болошоо.

Корреспондент полициин түлөөлэгшэдые дуудажа асараа. Тиихэдэнь энэ хэрэгые тусхай мэргэжэлтэдтэ дамжуулан үгэхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

Нью-Йоркдо байдаг совет корреспондентнүүдэй байрада «танигдаагүй» хүнүүд нэгэнтэ бэшэ ороһон байна бшуу. «Правдын», «Экономическа газетын» корреспондентнүүдэй байдаг газарта иимэ ушар тохёолдоһон юм.

Нью-Йоркдо байдаг совет корреспондентнүүд шанга хиналта доро байдаг. Тиигэжэ «Правдын» корреспондентын хойноһоо нэгэ машина неделиин туршада ходо дахажа ябаһан байгаа. ЮПИ агентство энэ машиные тодорхойлхо һэдэлгэ гаргаа. Энэмнай нюуса хэрэг гэжэ агентствын түлөөлэгшэдтэ муниципалитедтэ харюусаа бшуу.

Совет газетэнүүдэй корреспондентнүүдэй байрада ороһон ушар шалтагаантай байна. ТАСС-ай тусхай бэшэгэй толилогдоһоной һүүлээр энэмнай «багахан хэрэг» гэжэ Америкын хэблэл бэшээ һэн.

Алжирта үүсхэгдэһэн колониальна дайнай үедэ 23405 французууд алуулаа

ПАРИЖ, августын 28. (ТАСС). 1954 онһоо 1961 он хүрэтэр Алжирта 23405 французууд алуулһан байха юм. Долоон жэлэй туршада Алжирта болоһон колониальна дайнай үрэ дүн иимэ байгаа бшуу. Монополинуудай, газар эзэмдэһэн томо баяшуулай аша туһада Франциин правительство иимэ хорото хойшолонтой колониальна дайн байлдаа үүсхэһэн юм.

Хэды французуудай Алжирай колониальна дайнай үедэ алуулһан тухай парламентын нэгэ депутат бэшэг соогоо асууһан байгаа. Франциин премьер-министр Жорж Помпиду тэрэ бэшэгтэнь харюусахадаа дээрэ дурсагдаһан тоо баримта дурдаһан байна.

„Бидэнэр Советскэ Союзы һайнаар мэдэдэг болообди“

ТОКИО, августын 27. ТАСС-ай корреспондент А. Бирюков мэдээсэнэ:

Японой эзэд баяшуулай мэдээжэ түлөөлэгшэдэй делегаци Советскэ Союзһаа бусажа ерээ. «Коматси сейсакудзо» гэдэг машина бүтээлгын фирмын президент Иосинари Каваи энэ делегациие толгойлжо ябаба. Делегациин СССР ошоһон тухай японой хүн зон ехээр һонирхоно.

Тэрэ делегациин толгойлогшо Каваи ТАСС-ай, Москвагай радиогой корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэбэ. Делегациин гэшүүд, СССР ошоһондоо ехэ хананги байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Сибириин байгаалиин баялигай барагдашагүй ехэ байһанда сэдьхэлээ хүдэлөөбди. Сибириин мүрэнүүд дээрэ тодхогдоһон электростанцинуудай элшэ хүсэнэй үнэ сэн аргагүй хямда байна. Булад, үнгэтэ металлнуудые хайлуулдаг, мүн нүүрһэ, нефть абадаг хэды предприятинуудые хараа һэмди гэжэ Каваи үргэлжэлүүлээ.

СССР Япон хоёрой хоорондохи худалдаа наймаан тухай Иосинари Каваи һанамжаяа хэлэбэ. Манай эндэ Советскэ Союзтай худалдаа наймаа эрхилхэ дурагүй зари...
бии ааб даа. Эдэнэ...
то Штадуудтай ха...
байха хүсэлтэй ю...
Японой үргэн олон...
олониитэ хэнтэй ...
наймаа хэхээ шинд...
ха. Хэрбээ СССР-тэ...
худалдаа наймаа ...
һаань, тэрээнтэй И...
руун Германи, Бару...
пын бусад зарим ор...
далдаа наймаа эрхи...
ха. Энээниие хараа...
хэрэгтэй.

Маанадые Советск...
иимэ үнэн зүрхэн...
һайханаар угтаха гэ...
гүйбди. Советскэ Со...
ошожо ерээд, тэрэ...
байһаниие үнэн зүбө...
дог болообди.

Господин Хрущевто...
хадаа бидэнэр илanга...
баярлаабди. Энэ уул...
хайгаа делегациин гэ...
хэн хододоо һайнаар...
ябаха байха.

Советскэ Союзаар ...
ерэһэн тухайгаа х...
дуулгажа байнабд...
һайн һайхан туһалам...
лөө совет нүхэдүүд, ...
датнай баяр хүргэнэ...
Японой делегациие ...
толгойлжо ябаһан ...
Каваи мэдүүлбэ.

Алжиртахи байдал тухай

ТУНИС, августын 28. (ТАСС). Алжирһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Национальна сүлөөрэлгын фронтын политическэ бюро сэрэгэй 4-дэхи округой командованиин Алжирта гаргаһан аашануудые буруушааһан байна. Сэрэгэй энэ округой командовани Алжир городто хуули бусаар хүнүүдые нэгжэһэн, тушааһан байха юм.

Сэрэгэй 4-дэхи округой гаргаһан аашатай дашарамдуулан тусхай коммюнике толилогдоо. Һүүлэй үедэ национально-сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд тушаагдаһан байна. Франциин генерал Массю гэгшын парашютистнуудта эсэргүү тэмсэлдэ эдэ тушаагдаһан сэрэгшэд хабаадалсаа һэн. Теэд эдэнэр юундэ тушаагдааб гэхэдэ, политбюрогой шиидхэбэриие дэмжэһэн байна бшуу.

Национально - сүлөөрэлгын армиин штабай начальник полковник Бумеддин Сетифтэ (Баруун Алжир) мүнөөдэр зүблөө зарлаха юм. 1-дэхи, 2-дохи, 5-дахи, 6-дахи сэрэгэй округуудай хүтэлбэрилэгшэд, мүн штабай х...
гатай хүдэлмэрилэгш...
зүблөөндэ хабаадаха.
4-дэхи округой ком...
Национальна сүл...
фронтын политбюрог...
хэбэриинүүдые бур...
байна. Энээнтэй даш...
лан, орон дотор тох...
байдал тухай зүблөө...
сэхэ юм.

Политбюрое дэмжэ...
саал Алжирта үсэгэл...
шэлэн болоо. Сэрэгэ...
гуудта хабаатай пар...
дай частьнуудые на...
арми болгохо ёһотой...
жагсаалда хабаадагш...
дүүлбэ.

ЛОНДОН, авгус...
(ТАСС). Рейтер а...
корреспондентын А...
мэдээсэһээр, Алжира...
нис парти Национал...
лөөрэлгын фронтын ...
рогой баримталдаг х...
гамые дэмжэһэн бай...
циональна учредител...
лаае һунгахын түл...
хүндэтэй түбэй засаг...
гээд Алжирай комму...
тиин гаргаһан коммю...
хэлэгдэнхэй.

Алжирай сэрэгэй 4-дэхи округой командо... Хидер бэшэг эльгээбэ

ПАРИЖ, августын 28. (ТАСС). Алжирай Национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой генеральна секретарь Хидер сэрэгэй 4-дэхи округой командованиин түбэй засагта мэдэлтэй болохыень уряалба. Һүүлэй үедэ политбюрогой, сэрэгэй энэ 4-дэхи округой хоорондо дотоодын зарим асуудалнуудаар арсалдаан гараһан байгаа.
4-дэхи округой ком...
Алжир городые, орож...
районуудые хинан ...
байдаг юм. Алжир...
түбэй органууд оршо...
Энэ Алжир город има...
бэй засагта, политич...
родо мэдэлтэй байх...
гэжэ Хидер бэшээ...
Франс пресс агентств...
сэһэн байна.

Франци Алжир хоёрой хоорондо протоколнууд баталагдаба

ПАРИЖ, августын 28. (ТАСС). Франциин Правительствын, Алжирай Саг зуурын гүйсэдхэхы органой хоорондо юһэн протокол, конвенци, зүблөөнүүд мүнөөдэр Парижда баталагдаба. Иигэжэ Эвианай хэлсээнүүдэй зарим асуудалнууд бэел...
гээшэ.

Алжирай хэрэгү...
хилдэг гүрэнэй мин...
Жокс, Саг зуурын г...
органой түрүүлэгшэ...
рахман Фарес гэгшэд...
куметнүүдые батал...

„Маринер—2“ түхэлэй замбуулин дайд... онгосын ниидэжэ ябаһан тухай

ЛОНДОН, августын 28. (ТАСС). «Маринер-2» түхэлэй замбуулин дайдын Америкын онгосо Венерэ тээшэ шэглүүлжэ табигдаһан байна. Замбуулин дайдын энэ онгосо түрүүшын 24 часай туршада 200 мянган миль зайе ниидэн гараба гээд Рейтер агентствын корреспондент Канаверал тохойһоо м...
Тэндэ табигдаһа...
радиопередатчигууд...
хүдэлнэ гэжэ «Мари...
хэлэй замбуулин да...
госын проектын хүт...
шэ Джек Джеймс м...

Редакторай орлог...
М. Н. Ни...

Капитализмын бодото байдал

ХООҺОРОН ХУБХАЙРҺАН ТОСХОНУУД

«Хооһорон хубхайрһан тосхонууд» гэһэн үгэ Турциин хэблэлдэ ходо дайралдадаг болонхой. Зарим газетэнүүд энэ дутагдал тухай ябууд дурдана, бусад зариман Турциин тосхонууд тухай, хүдэлмэригүйдэлгэһөө, үгырэн гуйраншалгаһаа бэеэ абархын тулада улад зоной иишэ тиишээ субажа байдаг тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Үгырэн хооһорһон 300 мянган таряашад Турциин тосхонуудһаа жэл бүри гаража ошоно гэжэ «Ени гюн» газетэ һаяхан уншагшадтаа мэдээсээ.

«Абаха танаггүй олон халааһатай одеял болон платинуудые мүрэ дээрээ нэмэрһэн 5—10 хүнһөө бүридэдэг бүлэг таряашад Турциин город бүхэндэ хэсэжэ ябадаг болонхой» гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ. Үбгэ эсэгынгээ, өөһэдынгөө һууһан гэр байрые орхижо, танигдаагүй заха хизаарнуудаар зол бэдэрхыень Турциин таряашадые ямар юумэн баадханаб? Илангаяа хүдөө нютагуудта хүн зоной ехээр олошорһон дээрэһээ иимэ ушар тохёолдоо гэжэ хархис номнолшод тайлбарилха һэдэлгэ гаргана. Энэ тайлбаринь тон буруу, ушар ёһо мэдэхэгүй гэнэн хонгор хүнүүдыел мэхэлжэ болохо байна.

Үнэндөө Турциин таряашадай хүшэр хүндэ байдал, тэдэнэй нютаг нугаһаа гаража ошодог ябадалынь тэдэнэй эрхэ сүлөөгүй дээрэһээ шалтагаална. Тэндэхи 16 миллион хүдөө зоной 12 миллион шахуунь нэгэ һаа тон өөдэгүйхэн газартай, үгышье һаа—оройдоо газаргүй байна гэжэ правительственна экспертнүүд Турциин гүрэнэй түсэблэхэ бюрогой тоосоон дотор мэдэрхэ баатай болоо. Орон доторхи бүхы газарай 28,4 процентнь элдүүрилэгдэдэг, хүдөөдэхи ажахынуудай миил 13 процентые эзэлдэг. Ехэ баяшуулай эдлүүринүүдтэ бүхы газарай 70 шахуу процентнь хамаатай байдаг.

Мендересэй правительствын унагаагдаһанай һүүлээр газарай реформо тухай асуудал илангаяа шанга болоо. Нёдондо жэл меджлисэй һунгалтын болоһонтой дашарамдан, энэ асуудал нилээд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Тиигээд политическэ партинуудай программануud соо, правительственна документнүүд дотор, хэблэлэй хуудаһануудта тунхаг лагдаһан юм. Теэд һунгалтын үнгэрэмсөөр газарай реформо тухай хэлсэхээшье болишоо шахуу. Турциин үлэсхэлэн, нюсэгэн таряашадай байдал хуушаараа, ямаршье хубилалтагүй үлөө.

Турциин хүдөө ажахы тон гээгдэнги байдалтай. Турциин таряашад газарайнгаа 88 процентые мүнөө хүрэтэр модон анзаһаар элдүүрилнэ. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, эдлүүриин газарай 12 процентнь, гол түлэбтөө помещигүүдэй ехэ эдлүүринүүдтэ хамаатай газар, тракторaар элдүүрилэгдэнэ. Тиимэһээ Турциин хүдөө тосхондохи гол ургамалнууд болохо шэниисын, хлопогой, тамхинай ургасын тон бага байһаниинь гайхалтай бэшэ. «Улус» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, үнгэрэгшэ жэлдэ Турци дотор оройдоо 7 миллион тонно шэниисэ хуряагдаа. Гэхэ зуура тон багаар абажа тоолоходо, адагынь 9 миллион тонно хэрэглэгдэхэ байна. Хүн зонойнгоо үлэсхэлэнтэ байдалые зайсуулхын тула аграрна Турци орооһо таряанай зүйл ондоо тээһээ асарха баатай болоно.

Газаргүй, бага газартай байһанһаа боложо Турциин таряашад ехээр зобоно. Эдэнэй бодото байдалые элирхэйлэн, Турциин журналист Апайдын иигэжэ бэшэнэ: «Манай таряашанай обедынь уһан гурил хоёртой худхаһан сайдам һүн, кашаһаа бүридэнэ. Энэньшье ехэнхидээ дуталдадаг юм. Эндэхи таряашад һайндэрэйл үедэ мяханай амта үзэдэг. Ороной зүүн зүгтэхи тосхонуудые эзэмдэгшэд таряашадай унтадаг бандаб, бүд һадарай үртэһэн хүрэтэрнь мэдэлдээ абадаг юм. Таряашадай өөһэдынь мэдэхэ юумэн гэжэ байхагүй. Эдэнэй бүхэли жэл соо хүдэлжэ олоһон олзо помещигэй хармаан руу ородог».

Турциин түйлдаа хүрэтэр тулиһан таряашад алба налогто дарагдажа айхабтар ехээр зүдэрнэ. Далдын налогууд бүришье һаа ехэ хэмжээтэй байдаг. Эд бараанай үнэ сэнгэй хүндэрһэн, налогой ехэ болоһон ушар таряашадай үри үгэшые улам нэмээнэ. Алба налогой үри доёмхонь 3 миллиард лир болонхой. Энэ үриеэ түлэжэ шадахагүй таряашадһаа зурууд газарыень, зөөри зөөшыень буляан абана. Турциин таряашадай тон олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһаар гэжэ хэлэхэдээ, тэдэнэй ямар түлюур байдалтай байһаниинь бүри эли болохо. 1960—1961 оной һуралсалай жэлдэ 15477 тосхон һургуулигүй байгаа. 2,5 миллион шахуу үхибүүд түрэлхидэйнгөө ядуу байдалтай дээрэһээ (хубсаһа, гуталгүйһөө шалтагаалан) һуранагүй. Бэшэг мэдэхэгүй хүнүүд Турцида жэл бүри олон боложо байдаг. Тэрээнһээ гадна, үгытэй таряашад медицинын туһаламжа абаха аргаһаа хаһагдана. Тиигээд хүдөө тосхонуудта элдэб янзын үбшэн (тэрэ тоодо тахал хамшаг) дэлгэрнэ.

Һүүлэй арбан жэлэй турша соо Турциин таряашадай шадал зөөриингөө талаар илгаран хубаарха ябадал улам түргэдэнхэй. Хамаг юумэһээ хаһагдаһан хүдөө нютагай 2 миллион зон хото город худар тэгүүлнэ. Тэдэнэй олонхинь тэндэһээ гэдэргээ бусаха баатай болоно. Хүдэлмэригүй таряашад ажал бэдэрэн, городһоо город тээшэ хэсэжэ ябадаг болошонхой. Тэдэнэй олонхинь үбшэн ба үлэсхэлэнһөө боложо үхэнэ.

Иигэжэ байхадань, томо помещигүүд, хүдөөгэй буржуйнар—нюдарган баяшууд хэм хэмжээгүй баяжана. Банкнуудһаа хямда уриһа зээли, трактор болон хүдөө ажахын машинануудые абагшад миллионернүүд боложо, «Чукубирлик» мэтын монополинуудые байгуулна; шэниисэ, хлопок, тамхин, һамар гэхэ мэтэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдадаг дэлгүүрнүүдые мэдэлдээ оруулна.

Эрхэгүй байдалһаа хахасалгадань туһалхые гуйжа, Бабик тосхоной бүлэг таряашад «Джумхуриет» газетэдэ хандаһан байгаа. Нюдарган баяшууд элдэб татабари бидэнһээ хүсөөр хуряажа абана, Стамбулда носильщигаар хүдэлдэг гэшүүдтэй бүлэнэрһөө буугаар айлгажа мүнгэ зөөриинь абана гэжэ тэдэ таряашад бэшээ һэн. Татабари оруулаагүй һаань, таряаень галдадаг, модыень унагаадаг, үнгэрхэдөө, үгэ дууласагүй таряашадые аладаг байна.

40 жэлэй туршада үлэсхэлэндэ нэрбэгдэн зобожо байгаа таряашадтай ороной зүүн зүгтэ илангаяа хүшэр хүндэ байдал тохёолдонхой. Тэдэндэ энэ жэл бүри бэрхэтэй байдал ушараа.

Турциин таряашадай үгытэй ядуу байдал, гомодол зэбүүрхэл жэл бүри улам һүжэрнэ. Энээн дээрэһээ юун харагданаб гэхэдэ, орон доторхи, тусхайлан хэлэбэл Турциин хүдөө тосхондохи, социальна зүршэлдөөнүүд улам хурса, бүри эбсэшэгүй боложо байнхай.

В. Петров.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной августын 30.

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. **ФОНЫ РЕДАКЦИИ:** редактора — 46-32, зам. реда... 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной ... пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского... тельства — 47-59, промышленности, транспорта, инфор... 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-0... и рабселькоров — 40-49, отдел переводов и корре... — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междуго... переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку... Бурятской АССР.

Н00963. Зак. №...